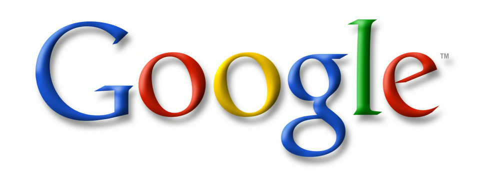
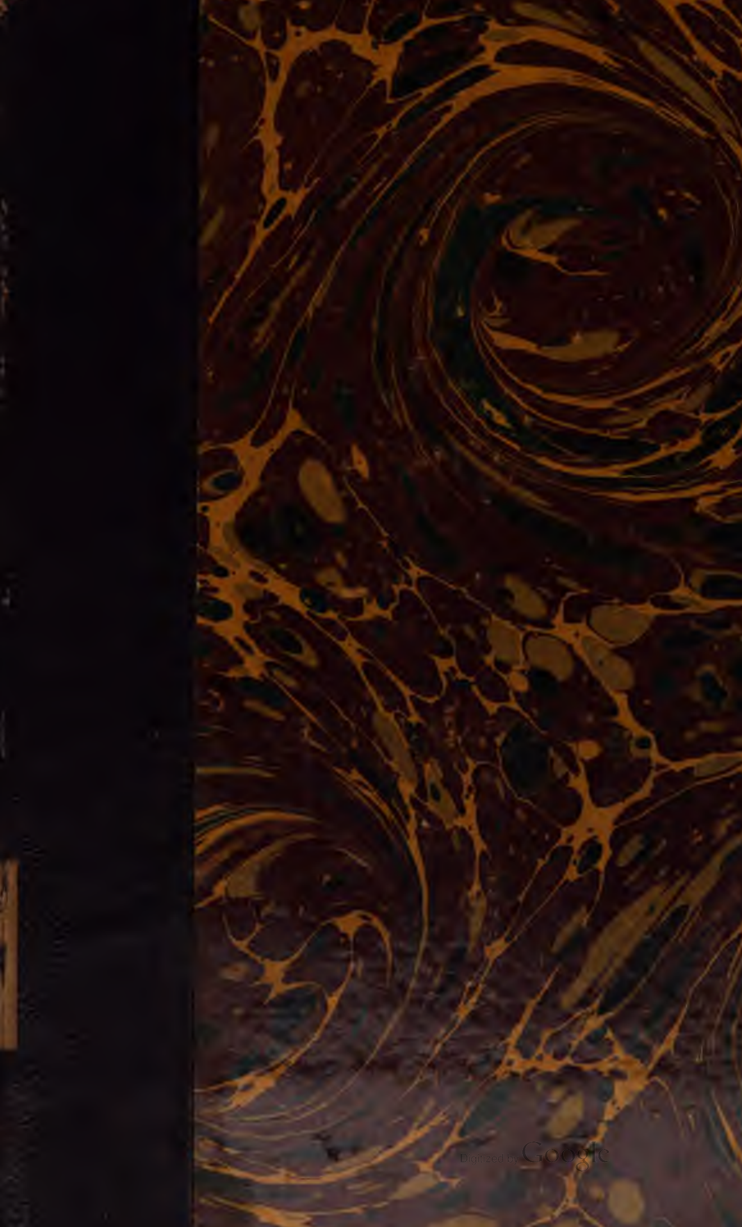
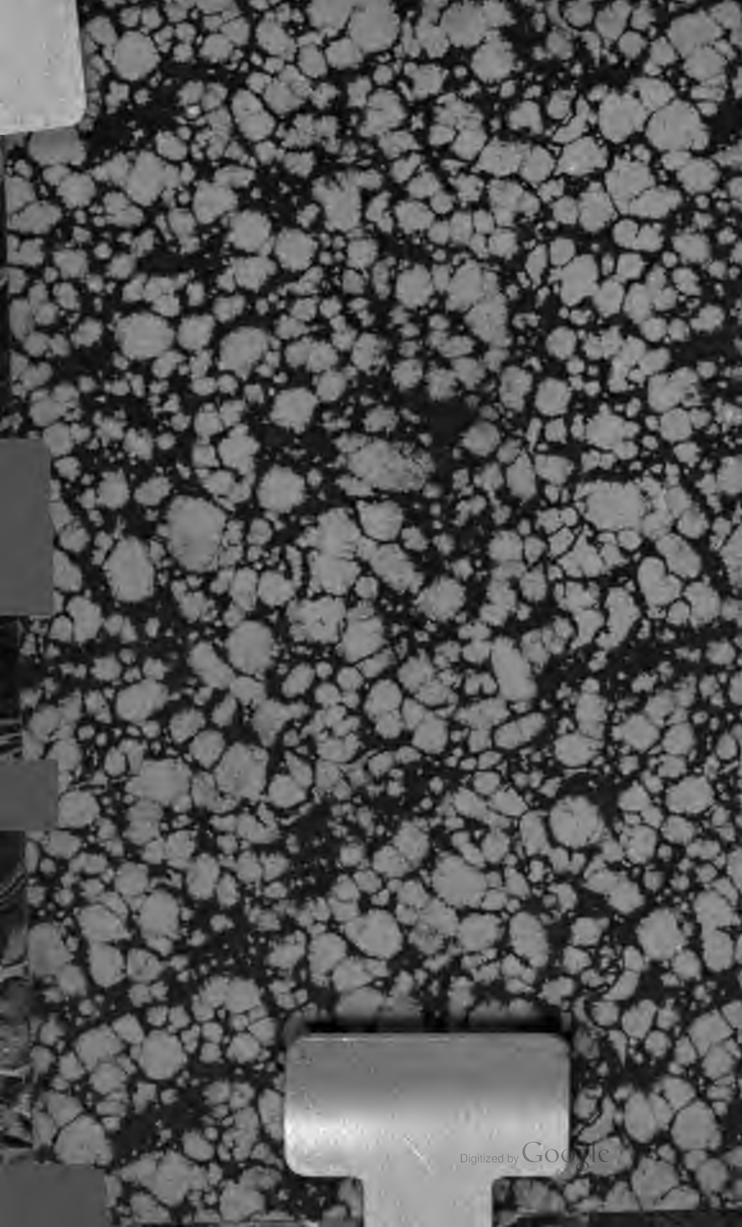

POESÍES

DE

MARÍA JOSEFA MASSANÈS

BARCELONA
ILUSTRACIÓ CATALANA

POESIES

POESÍES

DE

MARÍA JOSEFA MASSANÉS

BARCELONA

ILUSTRACIÓ CATALANA

1908

Estampa de J. Thomàs — Barcelona

FULLEJANT

Ningú ab més obligació y ab més dificultats que jo pera encapsalar aquest volum; donchs, si be lo amor y la veneració podrían facilitarme la tasca, la idea de que la veritat puga semblar exagerada pel carinyo, m'obliga a atendrem a la sequetat del *dato* y a girar els ulls forsa enrera; ja que, pera presentar a Na Josefa Massanès ab els honors que de dret li corresponen, no son prou les 29 poesíes que tanca aquest llibre. A la eminent escriptora catalana y estimada mestra meva, es precís cercarli la seva classificació literaria entre'l gloriós estol de catalans ilustres que s'anomenaren Balmes, Cortada, Cabanyes, Piferrer, Coll y Vehí, y tants y tants d'altres qu'enaltiren el nom de Catalunya dins de la difícil tasca d'escriure en llengua castellana; y aquesta, la Massanès la manejà castissament en els diferents genres de la lírica espanyola, que la notable poetissa conreuà gloriosament al costat de l'Avellaneda y de la Coronado; y la certesa d'aquesta afirmació la comproba-

rà qui llegexi tan sols les capdals poesíes *Ana, madre de Samuel*, y *¡Pobres niños expósitos!* composició que la Casa de Maternitat de Barcelona, pera la que fou escrita, deuría tenir gravada en lletres d'or en el pòrtich de sa entrada.

Feta aquesta lleugeríssima però imprescindible pinzellada retrospectiva, passèm a dir quelcom de les poesíes, ò mellor dit, de la *poesía* d'aquest llibre. Y la veritat es que jo, ab tota la forsa de la meva voluntat, no'n podré pas fer la feyna que voldría. Enfront d'aqueix aplech de fulls blanchs centrats per una columna de lletres, els meus ulls no hi poden llegir lo qu'expressan.

Al fullejarlo, les meves mans tremolan com si axequessin la tapa d'una urna ahont s'hi guardan les venerables recordanses qu'enclouen una època, una vida, les sagrades y íntimes manifestacions d'un sentiment...

Al obrir el llibre, me sobtan «La creu del terme» y «La verdadera riquesa.» Jo'n voldría anotar la bellesa de les imatges, la placidesa que respiran, l'amor a la humanitat que'n sobressurt de cada un dels seus versos; però, per sobre de ses qualitats, m'imposa'l recort d'esser les primeres poesíes saborejades per mi en llengua catalana, y que vaig llegir, per vèureles firmades ab lo mateix nom que duya estampat aquell *Beso maternal* que ab tan fonda emoció fruhía en les planes de *El libro de las niñas* qu'aleshores jo *passava* al Collegi.

Fullejo... y tot seguit me trobo ab *La roja barretina*.

No cal esforsarse gayre pera parlar com se mereix d'aquest model de poesía èpica; mes, per dessobre de l'enlayrada brillantesa de sos conceptes y de la valentía de sa dicció, se'm presenta'l foll esclat d'entusiasme patri, que'l retorn dels volun-

taris catalans de la guerra de l'Africa encengué en la nostra ciutat.

Y veig a la meva Barcelona vestida de festa, com no la he tornada a veure may més: y contemplo les gentades omplint les Rambles, la Muralla del mar, els sorrals de la Riba.... y veig entre'ls grupus, passarse de mà en mà la fulla que du impresa la poesía de Na Josefa Massanès, que tothom llegeix, que tothom celebra, qu'al vespre's declama en alta veu en les taules dels cafès y als salons del Ateneu, y qu'al endemà reproduhexen ab entusiastes elogis els nostres periòdichs locals...

Endinzo... se m'apareix «Creure es viure». ¡Oh! com m'agradaría dir quelcom d'aquexes hermoses estrofes assadollades de fè cristiana! Però elles me portan a la Sala de Cent de la Casa de la Ciutat: una selecta concurrencia l'omple de gom a gom; la Reyna ja es al trono; els poetes llegexen les seves poesíes....; de sobte ressona un nom fondament estimat; es el de Na Josefa Massanès qu'entremitx d'entusiastes aplausos puja al tablado, del bras de n'Adolf Blanch. Jo no la he vista may, y, un xich miope, m'esforso en và pera veure les faccions de l'admirada poetissa qu'en aquells moments camina iluminada pel sol de la gloria; però ella es dalt del estrado rodejada d'admiradors..... jo so a baix... lluny... en un extrem de la sala; mes la meva ànima, el meu cor, está en aquella poesía qu'ella comensa a llegir ab emocionada veu...

Giro fulls, més fulls: y seguexen un bon nombre de poesíes que'm duen la flayre d'una llarga y entranyable amistat; poesíes que moltes d'elles vaig fruhir recolzada dessobre de la seva espatlla ò ran dels seus genolls; sentint l'encís d'aquell dictat senzill, plè d'un ayre bondadosament patriarcal; dins d'una serenor que, sens artificis ni exageracions, creà obres tan genuinament catalanes com

«La batuda de les olives», tan educadores com «La lley d'amor», tan sutilment enjogassades com «Castes espines».

D'aquesta delectansa de nobles ensenyanses me'n ve a treure l'hermosa poesía «Allà dalt», sentidíssim crit que la solitut y'ls sofriments de la vida arrancaren a aquella ànima apesarada; y'ls versos

fou un temps qu'ab foll deliri
va mon front de llors cenyir;
sens que ningú se'n esmenti
viure puch ara ó morir,

me fan estremèxer com si sentís sobre'l meu front la calda rohentor d'aquelles llàgrimes...

. . . .

Avenso... avenso... Ara es «Mon derrer viatge», cristallina dèu de tendres y ingènues intimitats; de fè sens dubtes ni vacilacions, que la ferventa poetissa's complau en refermar en la derrera poesía del volum, titolada «Ofrena», escrita pera la festa que'ls poetes catalans dedicaren a la Verge de Montserrat ab motiu del Milenari, y que, junt a la mestra estimada, vaig sentir llegida a la llum de les teyeres y en mitx dels sorollosos aplaudiments que retrunyían per les punxagudes crestes d'aquells cims venerats...

. . . .

Després... després la buydor... l'anyoransa..... un silenci de vint anys, qu'ha vingut a interrompre'l present llibre, reflexo potent d'un'ànima que, a través de les evolucions del temps, segueix essent exemple y ressò de la recta y sensata *dòna catalana*, tan justa y hermosament cantada per ella en les planes d'aquest volum.

DOLORS MONSERDÀ DE MACIÀ.

LA CREU DEL TERME

Al mitx d'un camí apartat
y que's divideix en dos,
sobre un sòcol mal tallat,
jo viu lo símbol sagrat
de nostre dogma gloriós.

Una creu de pedra obscura,
voltada de gradería
y posada a gran altura,
era senyal de ventura
qu'en un dos termes unía.

No era piràmide vana
per honrar als paladins
qu'han delmat la rassa humana,
era de la fè cristiana
padró de recorts divins.

Ab los brassos sempre extesos
y a contraclaror del cel,
deya als pits del odi opresos:
Allí dalt sols son admesos
esperits de cors sens fel.

Y deya en tal lloch posada
sens les pompes mundanals
d'una magestat prestada:
De genolls sobre esta grada
xichs y grans son tots iguals.

Deya al pobre caminant,
fatigat y congoxós:
No llanses ton feig pesant,
descànsa aquí y tíra avant
que t'espera un dols repòs.

Y ab benèfica influencia
parexía dir la creu
a la turbada conciencia:
En và escusas ma presencia,
por tot trobaràs a Deu.

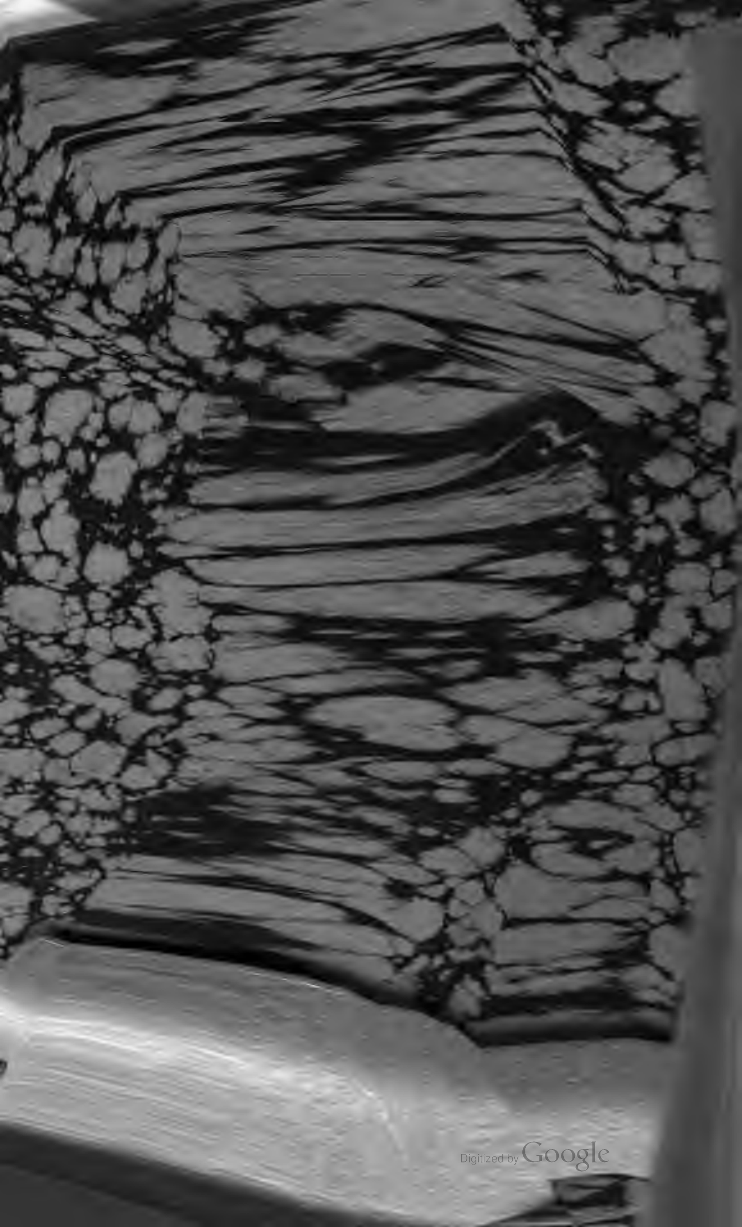
¡Oh, quànt ab sa llengua muda
exa creu expressà al cor!
Parlà al ànima abatuda
y a l'inteligencia ruda
mots de fè, consol y amor.

¡Quànt y quànt, en passats díes,
son llenguatge benehit
mitigà les penes míes,
y ab cèliques armoníes
delità mon esperit!

Creu del terme, creu preciosa,
ara en và jo't cerch per tot,
com en la nit tempestuosa
lo trist marí ab vista ansiosa
busca lo fanal d'un port.

Puix tan sols runa y malesa
circundan ton pal trencat,
y de ta veu la grandesa
ja no es oida y entesa
y's pert en l'immensitat.

¡Ay del qui en la creu campestre
tan sols una fita veu!
¡Neci qui la flor silvestre,
sols com producte terrestre
mira y trepitja ab menyspreu!

cullía
vern
mía,
que'l cría
ern.

furioses
stats
tuoses
coses
irats,

divina,
stor
na,
guina
vor,

nada
dós accent,
mada
prenyada
ent.

de ternura!
tindrà
ntura,
infancia pura
reu gosà.

¡Ay del qui al ocàs arriba
de sa vida, y ha olvidat
de la població nadiva
aqueix signe de fè viva
per los seus avis plantat!

Jo penso en la creu amiga,
companyona dels meus jòchs
y alivi de ma fatiga,
ab l'intim amor que lliga
nostre sér als nadius llochs.

Recordo les delicioses
vesprades del mes de maig,
qu'ab altres nines joyoses,
la coronavam de roses
perpetuines y faig.

Recordo la tortoreta
qu'en ses motllures feu niu
sens por de mortal sageta,
com felís l'ànima asceta
confiada en l'Etern viu.

Recordo quan retornavan
de cassar los potentats,
que humilment la saludavan
y silenciosos passavan
descubrint llurs fronts torrats.

Y al pobret que s'hi acullía
y al amor del sol d'hivern
fiat en Deu s'hi adormía,
com l'infant del pit que'l cría
s'adorm al calor matern.

Recordo que, quan furioses
bramavan les tempestats
y ab les ratxes impetuoses
de les aygues borrascoses
solcavan los llamps irats,

devant d'exa creu divina,
lo sacerdot, bon pastor
de la població vehina,
pilot a qui no acoquina
de la tempesta'l furor,

al rumor de la tronada
mesclant son piadós accent,
conjurava la bromada
que de destrucció prenyada
cubría lo firmament.

¡Oh recorts plens de ternura!
ma vida may més tindrà
hores de tanta ventura,
com les qu'en ma infancia pura
prop d'aquexa creu gosà.

Com jo també la voltavan
altres petitets infants,
y ab los grupos que formavan,
àngels puríssims semblavan
guardadors dels vianants.

A les festes hi acudían
los ancians d'exos endrets,
y pacífichs discutían,
y ab rectitut mantenían
de les llurs viles los drets.

Puix de la creu la presencia
fou en exos llochs vehins
lo sant frè de la conciencia,
y apaybagadora influencia
dels vicis y afectes ruhins.

Creu del terme, creu gloriosa
a qui havían respectat
dels sigles l'acció danyosa
y la furia desastrosa
del llamp y la tempestat;

creu del terme, protectora
de dos pobles comarcans,
¿quína furia destructora,
ab rabia desoladora,
posà sobre tu les mans?

¡Ay! molt ton recort m'agrada,
mes la vista m'entristeix
al vèuret tan afrontada;
puix hont ets tu profanada,
felicitat no existeix.

Ja la blanca tortoreta
no fa en tes motllures niu,
ni a ton peu la pastoreta
axama sa remadeta
les matinades d'estiu.

Ja de ton pal no s'adonan
los transeunts, com abans,
y los que igualtat pregonan,
trobantse, ni manco's donan
lo salut com a germans.

Grans y xichs de tu's desvían,
y en díes d'extrems perills
les dònes qu'a Deu temían
no't pregan, com ans solían,
per llurs marits y llurs fills.

Tampoch la donzella hermosa
t'enrama ab fistons de flors,
ni t'invoca, religiosa,
confidenta misteriosa
de sos virginals amors.

Ni lo rich prop teu s'atura,
ni lo pobre s'hi soleja,
ningú l'huracà hi conjura,
y al teu pal sense figura
escupen l'odi y l'enveja.

Y per fi, ja enderrocada
y mitx cuberta de fanch,
no estàs com ans rodejada
de pacífica maynada,
sinó espurnada de sanch.

Creu, dels pobles protectora,
tórna a difundir de nou
ta influencia salvadora,
pàrla al qui fidel t'adora,
y al indiferent commòu.

Rès hi fa que sepultada
estigues devall lo vel
d'aquexa runa apilada;
ta veu misteriosa agrada,
vinga de terra ò del cel.

Prou muda has estat tants díes,
prou entregada al olvit,
y prou en tes rodalíes
als qu'ab llas fratern unías
la discordia ha dividit.

Camperols, ¿a la creu santa
per què olvidada dexau?
a la que de ditxa tanta
vos omplí, ¿sobre sa planta
per què novament no alsau?

¿Ahont existeix memoria
de ningun brau campeó
que per la pols y l'escoria
de sa noblesa y sa gloria
arrossegàs lo penó?

La creu, es immortal signe
de gloria y fraternitat;
y qui l'insulta no es digne
de tenir lo nom insigne
de *cristià*, ni d'home honrat.

Sens la fè que d'ella emana,
tot trist y desunit es,
lo món es llacuna insana
y la societat humana
llot corromput y no més.

En và certs malvats trencaren
eix símbol de pau y amor
que vostres pares honraren,
y hont les mares us donaren
la dolsa sanch del seu cor;

que, de ses pedres sortida
la veu d'ignocencia y pau
qu'als dos pobles dava vida,
encara benigna crida
qu'units a son peu tornau.

Y entre la bardissa seca
permaneix son pal alsat,
com un bras sense munyeca
qu'un mort de la fossa axeca
senyalant l'eternitat.

1860

LA ROJA BARRETINA CATALANA

Ja tornan, ja, los fills de la victoria;
ja tornan, ja, los ínclits vencedors
per qui son los combats festes de gloria
y los camps de batalla llits de flors.
Ja tornan, ja, ab les roges barretines
del color de la sanch qu'en llurs pits bull,
precioses capellines
que conquistà en les platges llevantines
de llurs passats lo belicós orgull.
Simbòlich tros de púrpura arrancada
del front del poble grech afeminat,

a sobre'l cap del català posada:
¿ahont pots anar tu, qu'enamorada
no vage la victoria al teu costat?
Per tot genis brillants devall la grana
 s'ocultan de ton vel,
 com la rica magrana
 baix la flor purpurina
modesta oculta sos granats de mel.
Jo't saludo, vermella barretina,
senzill almet dels hèroes catalans!
Tu ets com lo foch que misteriós flameja
per designar lo cràter dels volcans.
Reb lo salut que mon amor t'envía,
memoria insigne d'un poder gloriós
 que fou del món enveja
y ara de nou recobra la valía
 de son passat famós.
Tu has subjugat les kàbiles riffenyes
que dels turons atlàntichs en les brenyes
ocultan sa deshonra y ruda sanya
fugint dels ínclits venjadors d'Espanya.
Tu arramblares les masses enemigues,
com en los camps d'espigues
 la dalla obra camí,
dexant per tot, detràs de tu escampades,
piles d'infels, com garbes mal lligades
ahont los corbs tindràn llarch temps botí.

Ab tu, orgullós, son front cenyit ornava
 lo primer campeó
qu'en lo cim almenat de l'Alcazaba
clavà d'Iberia lo triomfant penó;
y destruhint reductes y trinxeres,
y rompent d'esquadrons les línies feres,
com diadema d'honor de varons forts,
sols han cobert tos plechs de burda llana
 en la terra africana
los caps honrats de vencedors ò morts.
¡Be per l'almet de nostra Catalunya!
¡Be per eix *Geni Català* qu'empunya
fulminadora espasa en la batalla
 com romà semi-deu!
¡Be per eix pit qu'a proba de metralla,
com si cobert estés ab dura malla,
passa la mort lliscant pel demunt seu!
¡Benhaja l'*Adalit* d'exes mesnades
 de catalans lleons
qu'ab llurs invictes testes llorejades
y ennoblit llur escut de nous blassons,
retornan de les platges abrasades,
sepulcre del poder d'altres nacions!

Tornàu, tornàu, vers fills de la victoria;
 ja, radioses de gloria,

en voladores naus brillan de lluny
vostres gorres vermelles
rogejant a pilots com les roselles
que matisan los blats en l'ardent juny.
Ja arriban, ja: son ells, los que partiren
per venjar de la Patria l'afront greu:
son vot sagrat cumpliren,
sent lo terror dels enemichs de Deu...
Los bronzes sants al belicós s'unescan
ab magestuós ressò;
antorxes resplandescan
que tornan la nit día;
pugen al cel los himnes d'alegría
de la patria ovació...
pera rebre als titans fills de ma terra,
llamps temuts de la guerra,
ab los vensuts piadosos,
successors victoriosos
d'Entences y Rogers;
als qu'impacienta Catalunya espera
com mare verdadera,
ab endolat vestit y esplendent manto,
plens los seus ulls de llanto
y les mans de llorers.
Matrones, acudíu; acudíu, nines:
dels immortals guerrers
cubríu ab flors les roges barretines,

que semblan richs fermalls de coralines
ò movedisses branques de rosers.
Mes ¡ay! no tornan tots: ¡tristes matrones
les que rebràn eix cop dintre son cor!
¡les qu'ab xiprer tindràn que fer corones
pera'ls fills desditxats de llur amor!
¡Ay, dòna sens ventura
la que, esperant abrassos de ternura
d'un sér idolatrat,
sols rebrà desolada
la gorra ensangrentada
com un preciós y fúnebre llegat!

Callàu, callàu; los càntichs d'alegría
ja no més pot sentir l'ànima mía;
ja sols entono fúnebres acorts;
y mentres qu'en la roja barretina
dels hèroes vius s'ostentan llors frondosos,
jo alsaré al cel mil himnes fervorosos
per que ab palmes divines
Deu premi concedesca als hèroes morts.

1860

LOS BRINDIS

EN L'INAUGURACIÓ DEL ICTÍNEO MONTURIOL

Els brindis dels festins
no son fets per les dònes;
més escau en llurs mans
una flor que una copa;
més en llurs fronts agradan
les tintes ruboroses
del vel de la modestia,
que dels licors les roses;
puix els cors de tal modo
Deu en ma patria forma,

que quan son més notables
del hom la empresa y forsa,
la dòna es més tranquila,
modesta y vergonyosa.

Jo, dòna catalana,
reposada matrona
qu'en l'hivern de la vida
so senzilla com noya,
si vinch a eix festí explèndit,
de mes costums en contra,
es qu'estich fascinada
com dèbil papallona
que dels blandons rodeja
la flama lluminosa,
oblidant que sa vida
Deu lluny del foch coloca.
Jo axís també com a ella,
m'ha atret la llum radiosa
d'aquexa sala hont brillan
científiques antorxes.

Mes, com lo pobre insecte
mor si la flama'l toca,
jo també'ls raigs mirantne
de la clara auriola
del sabi qu'ab tal festa

sos patricis honoran:
mos dèbils ulls s'aclucan
com tancan llurs coroles
les nocturnes floretes
quan raigs de sol les tocan.

¡Oh! quí pogués seguirne,
Monturiol, ta gloriosa,
preclara inteligencia
qu'als més sabis afronta!
¡Quí com tu, sumergintse
en les superbes ones,
pogués tocar los antres
hont may toca la sonda,
y, solcant dels abismes
les cavitats ignotes,
veure com en llurs centres
les tempestats s'hi forman,
y victoriós pujarne
per entre esculls y roques
dins ton extrany *Ictíneo*
ò artificial manopa!
¡Quí com tu, clar ingeni
de nostre país honra,
pogués de les potencies
malignes y envejoses
enemigues d'Espanya

destruhirne les flotes!

¡Oh! si un día fos dable
de les timbes més fondes
dels occeans extraure
les riqueses precioses
y ab elles circundarne
de la patria les costes!

¡Ay! si logrés Espanya
cobrar sa antiga forsa
pels grandiosos medis
d'exa conquesta nova!
Si per tu nostra patria
recobrés altra volta
de les mars los dominis
sobre les nacions totes,
sos bons fills entusiastes
protecció generosa,
nou Colon, rendirían
a ta empresa pasmosa.

Allavors, fins nosaltres,
dolses, senzilles dònes,
a qui modestia priva
les expansions fogoses,
com tenim en les venes

viva sanch espanyola,
d'entusiasme impulsades
clamaríam gojoses:
«Prèn, ilustre patrici,
per finir ta gran obra,
prèn totes nostres gales,
prèn totes nostres joyes.»

1861.

LA VERDADERA RIQUESA

¡Beneyta sía la Terra
y'l Poder qui la crià
y los homes qui l'habitan,
puix cada home es mon germà.

Y com a tals, carinyosa
gent del camp, vol lo meu cor
de verdadera riquesa
descobrirvos un tresor.

Escoltàu ma veu senzilla
ab la millor voluntat,
que mon pur intent us parla
per los anys autorisat.

Y puix lo peregrinatge
de la vida tots junts fem,
durant lo camí ajudèmnos
si bon port trobar volem.

Seguím units y animosos
sens girar lo cap detràs,
llansant tots los instints díscols
com un pesat embaràs.

No'ns desunesca l'enveja;
qu'en la farsa d'aquest món
lo galan y lo comparsa
devant de Deu iguals son.

Si'l poder y la riquesa
passant per nostre camí
ab ròssech fastuós empolsan
nostre hàbit de peregrí,

al través de la polsina
que los dèbils ulls fereix
sapiguem veure les penes
que'ls vels del orgull cobreix.

¡Quàntes miseries s ocultan
entre aquells vestits brodats!
No volguem cambiar les nostres
per les llurs felicitats.

Oh, nó! ni cregueu felissos
a tots quants molt alts veyeu.
¿En lo cim del alt Calvari,
no hi hà de Jesús la creu?

Y les dels richs son fexugues,
més que les nostres, molt més;
tot lo que llurs tresors pesen
té llur creu de fexuch pes.

Si per llur oci y regalo
sentiu enveja, feu tòrt;
vostre treball dona vida,
y llur vagancia, la mort.

No hi hà ditxa ni riquesa,
gent del camp, en veritat,
com gosar de l'existencia
ab la vostra llibertat.

¡Quànt més felís un rey fora
si vostre tresor tingués!
¿Richs de salut y alegría
no sou? Donchs, ¿què voleu més?

Jo, sía bona ò adversa,
sempre contenta ab ma sòrt,
may ab qui es més me comparo:
fiada en Deu, m'aconort.

Y estimo més ma barraca
mitx coberta de rosers,
que los richs salons de marbre
dels príncceps y grans banquers.

Més m'estim dels llars fumosos
los rogenchs flams dels boscalls,
que les llums de gas malsanes
reflectides per miralls.

Y molt més qu'exes antorxes
que tornan la nit en jorn,
brilla lo dosser d'estrelles
que veig de ma cambra enfront.

Nó, amichs meus, no cambiaría
mon content y dolsa pau
per totes les pompes vanes
del més grandiós palau.

Allí los amors s'amagan
en lo plech més trist del cor,
allí los ulls ni sols poden
donar llibertat al plor.

Allí, derrera'ls domassos
qu'ombrejan los finestrals,
anyoro la fresca sombra
de nostres rústechs parrals,

y les pures esmeraldes
qu'al meu hort donan verdor,
mos fruyters plens de topacis
ò carregats de fruyts d'or,

y a mos infantons qu'assaltan
los xamosos tarongers,
ò jugan demunt la jonsa
ab rubins dels cirerers.

Dins de la presó daurada
que té al rich engaviat,
no puch veure quan desplega
ses ales la tempestat,

ni quan arrastran les boyres
llurs vels per dalt dels turons,
ni quan la gebra abrillanta
los caps dels naxents brotons,

ni del mar la remòr sento,
ni del vent sento'l bufets...
¡Ay! jo'm moro d'anyoransa
dintre d'aquelles parets.

Allí, trista, esmortuhida
com aucellet sense sol,
tot li falta a ma existencia,
tot, fins salut y consol.

Aquí so rica, tan rica,
que ningú pot serho més;
so tan rica d'alegría
que del món no envejo rès.

Y aquesta santa alegría
es filla de mon conort.
La verdadera riquesa
es conformarse ab la sòrt.

¡Oh riquesa verdadera!
gents del camp, germans amats,
ab ella Deu als cors dona
totes les felicitats.

1862.

BALSAM DELS CORS

Un grat accent que per tot lloch murmura
y compendre no sab l'humanitat,
ab misteriosa sens igual dolsura
axís li parla al cor atribulat:

— Jo so dels bons instints alentadora,
dels mansos d'esperit so fort escut,
y companya fidel d'aquell qui plora,
y l'estrella polar de la virtut.

Jo so metge dels cors, ma panacea
no es un secret empírich ni vedat;
en ella sols ma ciencia eterna emplea
esperansa y amor, fè y caritat.

Veníu a mi les ànimes marcides,
causades sense treva ab l'aflicció;
jo bàlsam tinch per totes les ferides
y per cada dolor consolació.

Veníu a mi; com té una mina venes,
jo richs filons tinch sempre de consol,
y conjurs per trencar exes cadenes
ab que lo món esclavisarvos vol.

May es tart per cridarme; jo us seguexo
encar després del postrimer sospir:
¿per què'm rebutgeu, donchs? ¿no us oferexo
pau en lo món y glories al empir?

¿Preguntau qui so jo, que doctrinera
desperto ab mon exort vostra rahó?
¿Quí so saber voleu? La verdadera
medicina dels cors: la Relligió.

1863.

ALS BONS PAGESOS
Y PROLETARIS DEL EMPORDA

AB MOTIU DEL PRIMER CONCURS AGRÍCOLA
DE FIGUERES

Jo no sé quín encís
tenen aquexes festes
hont lo bon català
son noble instint desplega.
¿Què tenen los cantars
de ma nativa llengua,
que lo cor al sentirlos
bat més fort y depressa,

y sonriuen els llavis,
y los ulls s'humitejan?
¿No té armonía y gracia
la parla de Castella,
dolsura la toscana
y forsa la francesa?
Donchs, ¿per què quan els càntichs
nostres paysans axecan
ab acents d'alegría,
d'amor ò de tristesa,
totes les melodíes
olvidem de la terra,
com tota veu s'olvida
sentint la veu materna?
Oh! que dols es probarne
exa santa tendresa,
que als turons de la patria
ab flors ens encadena!
Y quan la patria es noble,
y, com la nostra, immensa
es la gloria dels títols
de sa antigua noblesa,
no hi hà orgull més llegítim
que'l que sentim per ella.
Lo ser català es honra!
a Deu gracies rendesca
qui la sanch catalana

sent bullir en ses venes,
y en son front honrat porta
barretina vermella.
Rès impossible troba
del català la empresa;
son geni en la pau brilla,
son valor en la guerra;
en els combats científichs
victoriós per tot queda,
y en les mans de l'industria,
qu'enlayra sa bandera,
de sos treballs agrícols
òpims productes dexa.
Benehits els pagesos
qu'ab la rústica esteva
de les nacions més fortes
sou vida y fortalesa!
Sens vosaltres, ¿què foran
exes ciutats superbes?
Ruscos plens de trenyines
y vagamundes vespes,
dissimulades còves
de feres famolenques.
Alsàu els fronts, alsàulos,
honrats fills de la terra,
puix també l'alegría
per vosaltres es feta.

Exos sons melancòlichs
que, tot guiant la rella,
lo llaurador pacífich
suaument taral-leja;
les alegres canturies
qu'entonan prop les eres
y al compàs de les dalles
segadores caterves;
les cansons qu'en les vinyes,
mentres dura la brema,
ab veu joyosa cantan
les colles jornaleres;
els xisclets de les gralles,
de les gaytes les quexes,
y'ls cops dels tamborinos
de camperola orquesta,
si del treball mitigan
les fatigoses penes,
als cors honrats complauen,
fins als àngels alegran.
Alegría y ventura
vostra ànima conèga;
just es que qui treballa
y ab tot ardor s'entrega
a ocupacions tan rudes
y a privacions eternes,
y qui dona a la patria

tanta gloria y grandesa,
y los solchs d'hont l'or brota
ab suhor de sanch rega,
tinga instants de ventura
que sos afanys distregan,
premis que l'estimulen
y donen fortalesa,
y brassos que'l sostingan,
y cors que be'l comprengan.
Jo us comprench, jo us estimo,
llauradors, y ab fraterna
viva amistat, encaxo
vostres mans ab la meva,
y entusiasmada admiro,
plè mon pit d'alegresa,
de vostres sacrificis
y sant treball les prendes.
Constancia, donchs, constancia;
qui avuy la recompensa
de son treball no obtingue,
demà la obtindrà plena;
y sinó... Deu ne guarda
de grans y sempiternes
per les ànimes justes
a qui lo món les nega.
Deu, germans, beneesca
vostre treball y penes!

Deu vos done abundancia!
Deu vos done riquesa!

CREURE ES VIURE

Blanca magnolia del Jordà, brotada
a la veu del Profeta *precursor*
quan ab raudal puríssim fou banyada
del Home-Deu la testa immaculada,
com misteri elevat de son amor.

Sagrada fè, ta emanació divina
impera dolsament dins lo meu pit
desde que, ornada ab sacra capellina,
de l'aygua de la gracia en la piscina
santificat ne fou mon esperit.

A Deu lloant ab tos cantars melosos
mos pares m'adormiren dins lo bres,
y ab tots cendals, els serafins gloriosos,
pabellons axecaren vaporosos
per que la llum del mal no'm despertés.

Tu m'has mostrat visions encantadores
qu'alegraren ma infancia y joventut,
tu has mitigat mes penes destructores,
y de ma vida en les postreres hores
tu'm donaràs l'eterna beatitut.

Tu, en la gran pedra triangular posada
ahont son nucli té la creació,
m'apar que dius a la rahó extraviada:
«Jo só de veritats arca sellada,
»la fortalesa de la vida só.»

Oh, filla del empir! no en và escondexen
ta vista virginal los plechs d'eix vel,
per que quan més nostres sentits patexen,
més lo poder del Criador conexen,
més lliure l'esperit vola pel cel.

Sí, sí, jo crech, jo veig la misteriosa
armonía del món per Deu creat,
jo entroviro una gloria lluminosa
premi de la virtut que valerosa
amà, lluytà, patí y ha triomfat.

En creure y en amar mon cor s'emplea,
del cel comprench la misteriosa veu;
com lo bon pescador de la Judea,
per damunt de la mar de Galilea
jo assentaría sens dubtar lo peu.

¿No he vist, d'admiració y afecte muda,
al costat d'un sepulcre descobert
Marta als peus de Jesús reconeguda,
victoriosa la fè, la mort vensuda
y del sommi postrer Llàtzer despert?

Esperits forts del món, pobres cucales
qu'al Rey del univers no veyeu may,
ni de les nits en les lluentes gales,
ni quan, baxant del huracà en les ales
y en sos carros de foch, solca l'espay.

Del Mongivel en la nevada altura
¿no l'admirau en lo plomall candent?
¿No us anima en lo sol sa essencia pura?
¿Quí, si no es ell, l'impuls del mar detura?
¿Quí al cego *acàs* imposa moviment?

Creure es viure;'l dubtar, fera tortura
qu'enerva poch a poch vostre esperit;
la fè divina al cor dona bravura
y enalteix a l'humana criatura
donanti per herencia l'infinit.

Per ella lliure l'ànima joyosa,
com la reyna del ayre pel cel blau,
a son plaer s'axeca vagorosa,
tiranía no hi hà prou poderosa
per ferla esclava, ni torbar sa pau.

Confiada en son Deu, may rès l'espanta;
ilesa surt dels potros y combats,
dins los brasers dels forns de Babel canta,
y ferma espera ab alegría santa
com Daniel als tigres afamats.

Brilla la fè en lo bras d'una Donzella
y aterra de sa patria l'enemich;
commou lo cor d'Isbela de Castella,
y ab l'esplèndit import de sa vaxella
duenyo fa d'un nou món al món antich.

¿Per què no creure, donchs? ¿per què altanera
la torbada rahó, mira ab rencor
de Jesús la doctrina verdadera
que dolsament al home regenera
y fortaleix les fibres de son cor?

D'egoista a la fè l'ilús moteja.
Egoista la fè! ¿Quí tal pot dir?
Lo lema sant qu'en son escut campeja,
es caritat y amor; per ell guerreja
lo paladí cristià... fins a morir.

Ell fou lo nort dels màrtirs animosos,
y dels estols piadosos del creuats,
y dels nobles apòstols generosos
qu'en paissos incults obren, ansiosos,
evangèliques fonts de veritats;

y dels varons de pau que un jorn portaren
a realmes infaels rescats d'amor,
y quan tresors per los rescats faltaren
sa llibertat per los esclaus donaren,
acceptant dels suplicis los rigors;

y d'exa dòna en àngel convertida
que, acudint als suspirs del dolor greu,
en tots los llochs d'horror penetra ardida
pera guarir les penes de la vida
ab saba y flors del arbre de la creu;

de la de caritat forta amassona,
que los camps de batalla ensangrentats
va recorrent sens elm y sens ascona,
y del martiri alcansa la corona
remediant los estragos dels combats.

Honor als hèroes de la fè cristiana!
Ja may ningú com ells ha combatut
lluytant en pro de la ventura humana;
mes ¿quí'ls dona exa forsa soberana
que tants poders atlètichs ha vensut?

Ta lley, Deu-Redemptor, ta lley de gracia
que fa abaxar de la superbia'l cap,
enalteix l'humiltat, confon l'audacia,
y commou ab l'ardor de sa eficacia
al qui dubta, ò no creu, ò trist no sab.

Oh tu, d'amor inextinguible pira
que com cruxeix y fon al gel lo sol,
ab sols una guspira,
la terra fondre pots de pol a pol;

permèt, Senyor, qu'ab l'incenser que fuma
perfums de fè t'envíe lo cor meu,
mes purs que'ls flochs d'escuma
que alsan los mars lloante ab ronca veu.

Jo vull, Senyor, guardar tes llums radioses
com mantingueren viu lo llum sacrat,
aguardant amoroses
les set verges prudents a son amat.

Ja may los dubtes que la fè oscurexen
cautivaràn ma ditxa y ma rahó;
may los vels que cubrexen
ton altar sacrosant, alsaré jo...

Jo! ¿què so jo? so la bambolla vana
qu'en térbol xaragall la pluja alsà,
y naix y puja ufana
y una dèbil ventada la desfà.

¿Y tu? ¿quí ets tu, Senyor? la fè ho publica;
ets l'eterna sapiencia y veritat
qu'infalible judica
als mons innumerables qu'ha creat.

Los sigles passan davant teu, com llisca
l'arrebatat caudal d'altiu torrent
per la rambla arenisca
precipitantse dins lo mar potent.

Jo so, Senyor mon Deu, lira trencada
en l'armonía universal del món;
mes, per la fè impulsada,
mos cants postrers encara per tu son.

Jo vull, donchs, mentres dure ma existencia,
himmes alsar d'amor y caritat,
adorant per la fè ta ommipotencia,
que regeix l'increada eternitat.

LA FLOR DEL CEL

Als meus estimats fillets adoptius

Jo, infants meus, com vosaltres,
en ma trista orfandat,
trobí un'altra mareta
com en mi haveu trobat.

Mes ella era una santa
tota amor y virtut,
jo... so poch, y axò encara
sols a ella es degut.

Ella, mentres cremavan
los buscalls dins lo foch
y la neu tapissava
los carrers floch a floch,

sobre l'ascó asseguda
de la fumosa llar
y en sos genolls mirantme
ab amorós esguart,

en llibres grochs de fòra
y morenos de dins,
estampes me mostrava
de sants y paladins,

narrantme fets pasmosos
de gents de gran valor
qu'ignots mons conquistaren
en honra del Senyor;

ò casos admirables
de donzelles y infants,
a qui Deu donà forsa
per derrocar gegants.

També la trista historia
del Redemptor diví
y llur misericordia
y caritat sens fi.

Y mentres d'aqueix modo
m'encisava, fillets,
escalfant carinyosa
ab ses mans mos ditets,

y mon front ab sos llavis,
y mon pit contra'l seu,
lo modo m'ensenyava
de benehir a Deu.

¡Oh vespres d'ignocencia!
¿còm tan prest heu fugit?
Vostra memoria encara
omple de goig mon pit!

¡Avia meva estimada!
¡Mon conort, mon estel,
premi trobi en la gloria
lo vostre amorós zel!

En una d'exes vetlles
qu'ab afany previsor
de ses pures doctrines
me donà lo tresor,

d'una flor misteriosa
tals coses referí,
que vull, fills, repetirvos;
escoltèu; digué axí:

— Detràs d'aqueix espay blau
qu'anomenam firmament,
ahont té l'Omnipotent
lo seu lluminós palau,

campeja una rara flor
olorosa, tendra y pura,
de virginal hermosura,
d'indefinible color;

may la mustiga l'oratge
ni lo sol que la ilumina;
gotes de gracia divina
refrescan son vert fullatge.

Los àngels tenen per gales
adornarse ab ses poncelles,
y ab la pura essencia d'elles
perfumar ses blanques ales.

A voltes, riques llevors,
per los sants esprits mogudes,
devallan del cel caygudes
sobre'l món, vall de dolors.

Mes tocan en pedregal,
ò en corrompuda fanguera,
ò en terra que degenera
llur orígen celestial.

Si per cas ne grilla alguna
dins fresca ubaga florida
y allí la saba de vida
brota al raig d'amiga lluna,

troba com vehins fatals
les rasposes cabelleres
dels ars, de les romagueres,
y feridors penicals,

que, apenes del vent les ones
los brots de la planta gronxan,
ab ses espines ja tronxan
les poncelletes rodones.

Y una tras l'altra, al embat
de les punxades danyines,
cauen les fulles divines
de llur tronch mitx destrossat.

Sola y sens forsa l'arrel
dintre la terra's podreix;
la planta... la flor pereix...
mes l'essencia torna al cel.

Si lo nom no has conegut
de flor que tant enamora,
sàpigaho, filla, en bonhonra:
exa flor es... la Virtut.

Y llur grana celestial
si arrela en ànima pura,
dona en brot de més frescura
lo fruyt del amor filial...

Quan en la terra un fill bo
als pares humil serveix,
en la planta del cel creix
un nou y esplendent botó.

Mes si algun, com monstre ingrat,
no aten al qui dèu la vida,
la flor queda esmortuhida
com herba seca del prat.

Quan al bon fill adormeix
lo postrer repòs dels sants,
grupo d'esperits brillants
del empiri descendeix,

y volant per son entorn
ab rams de la flor sagrada,
pujan al cel coronada
l'ànima que surt del món.

¡Neteta meva amorosa!
Tu tens, filla, un pare amat;
guànya de la eternitat
exa corona preciosa.

Per que diu lo manament
de la eterna omnipotencia:
Als que t'han dat l'existencia
honraràs perennement. —

Axís, fills, les doctrines
de l'anciana ascoltí.
Deu sab ab quín respecte
y fervor les creguí!

Deu sab los sacrificis
qu'al paternal voler
fiu ab cega ternura
complint lo meu deber.

Mes, noys meus, jo no penso
que fiu cosa de més;
¡ay de mi! per un pare,
tot es poch, molt es rès!

Fèu lo mateix vosaltres,
orfanets estimats;
puix tant vos idolatro,
fills, no'm sigau ingrats!

Jo, desde que nasquereu,
vos don saba y consell,
jo us abrigo ab mes ales
com als seus fills l'aucell;

jo ab maternal ternura
en vostres ulls me mir,
jo rich si vos veig riure,
jo, quan planyiu, sospir.

Jo, en cambi, no us demano
sinó un poquet d'amor
y l'amable respecte
tribut d'un noble cor.

Amàume, donchs, amàume
sense interès mesquí,
ab tota la puresa
del precepte diví.

Amàume com deuríau
del mateix modo amar
als qui, al darvos la vida,
ab dol vos van dexar.

Y puix com ells vos dono
vida, ternura y pau,
fills del meu cor, amàume,
y a Deu per ells pregàu.

Axís de la fortuna
tingau tots los favors,
axís la gloria humana
vos rendexi sos llors;

axís la virtut sacra
vos cobrexi ab son vel,
y ab la flor misteriosa
vos premie un jorn lo Cel.

LO DERRER CONSOL

La neu tapa la terra,
la nit l'espay cobreix,
a la boyra en gebrada
lo vent nort converteix.

Un sepulcral silenci
regna per la ciutat;
tot dorm... tot nó, no dormen
Deu y la Caritat.

No dorm lo sacerdoci
que, del humà be en prò,
fins a la mort se llansa
ab santa abnegació.

¿Ohiu de cercans passos
rumor apressurat?
¿sentiu eix sò metàlich
vibrant y acompassat?

¿Sentiu eix càntich grave
qu'avansa pressurós?
tot la presencia anuncia
de Deu tot poderós.

Lo cant més prop ressona;
lo sò vibrant segueix;
lo Sagrament Santíssim
devant nostre apareix.

¡Glorificat ne sía
aqueix diví Senyor
que ve, dels seus ministres
mitx ocult sobre'l cor!

Nostres alberchs obrímli;
llensèm flors a son pas;
iluminèm sa ruta
ab nostra fè veràs.

Mes, com la negra culpa
tan a obscures nos té,
suplèscan llums terrenes
les flames de la fè.

Van per tot lloch seguintlo
com un cel estrellat
l'exhauste llum del pobre,
los blandons del magnat.

Aquí està... prosternèmnos,
los ulls impurs tanquèm;
no alsèm la vista a l'Arca,
per que cegar podem.

Puix quan Deu de sa gloria
los raigs vol ocultar,
ni lo vel que'ls circunda
som dignes de mirar.

¡Senyor! ¡Senyor! ja sento
lo vostre influx... Paràu.
Mon cor humil vos crida;
¿per què no l'escoltau?

¿Ahont anau, Senyor, vos qu'en la gloria
un imperi teniu sense confins,
y lo poder de vostra pura essencia
adoran extasiats los serafins?

Vos que donau al huracà la forsa,
y en un carro de foch arrebatat
recorreu los espays y obriu los núvols!
qu'entranyan rugidora tempestat!

Immortal Rey del cel, Sol de grandesa,
de la humana maldat reparador,
¿los vostres dons de gracia salvadora
a quí portau tan humilment, Senyor?

¿Ahont anau, oh Magestat suprema,
que, obrintse los portals a vostre pas
de tants alberchs y tants palaus magnífichs
qu'us brindan ab amor, no hi entrau pas?

Al sentirvos los fiels, per honorarvos
iluminan los llochs per hont passau
ab llums que brillan en la nit obscura
com los ulls dels serpents sortint del cau.

Tots los punts militars us glorifican,
honors prestantvos com a Rey dels reys,
y us rendexen ses armes victorioses
los paladins qu'imposan al món lleys.

Mes, vos passau, Autor de cels y terra,
y aneu adalerat a concedir
lo sant descans a un'ànima penada
qu'avuy voleu premiar en vostre empir.

Y segueix la sonora campaneta,
missatgera ignocent d'amor y pau,
alegrant l'esperit del qui en Deu fia
y estremexent lo cor del vici esclau.

Al metàlich avís, s'obre la porta
d'obscura y miserable habitació,
ahont sospirs desgarradors ressonan
y los últims gemechs de l'aflicció.

¡Quants de dolors, miseries y agonía,
ocupan junts eix tètrich aposent,
ahont penetra la Bondat Divina
per donar recompensa al sofriment!

Aquí, lo fret ab son rigor tortura
y l'ayre que's respira es infectat;
lo mur tapissa molsa salitrosa,
lo peu rellisca en fètida humitat.

Aquí, jayent sobre asquerosa palla,
de l'existencia lo dolor postrer
sofreix un trist, al qual lo món olvida,
un germà nostre, un pobre jornaler.

Prop del seu jas tres infantets hi ploran,
sens mare, sens parents, sense consol.
—¡Quí us amarà, fillets!—son pare exclama;—
¡quí tindrà compassió de vostre dol!... —

Miserere, Deu meu, canta en la porta
l'apòstol de Jesús ab dolsa veu.
— Sí, — respon lo malalt, — ¡misericordia
tingàu d'ells y de mi, Senyor mon Deu! —

Calla lo trist per que son Deu arriba
dissipant del alberch la obscuritat;
tot respira consol, grata esperansa:
devant la mort brilla l'eternitat.

¡Oh, si pogués ma lira religiosa
ensalsar ab lo foch d'un sant esprit
lo gran, sublim y divinal misteri
de nostra religió prop d'aqueix llit!

¡Si pogués repetir una per una
les paraules més dolses que la mel
que lo ministre infiltra en aquella ànima,
per tants y tants dolors digna del cel!

¡Si dable fos compendre lo misteri
de bondat y clemencia singular
qu'al Criador uneix ab la criatura,
y al pecador en àngel pot tornar!...

Mes, callèm, y adorèm; front contra terra,
acatèm lo prodigi gloriós
qu'al abatut axeca y al fort postra,
premia al humil y abat al orgullós.

Puix ja lo moribon sent l'eficacia
de lo «postrer consol», ja sent la fè,
la esperansa y l'amor, fruyts de la gracia
que sols lo unit ab Deu dins del cor té.

Ja ab menor sentiment als seus fills mira,
y ja prorromp ab menos aflicció:
— Quí us darà amparo, fills! — La Providencia! —
respon lo sacerdot; — Deu, Deu y jo... —

. . . .

Y altra volta la clara campaneta,
inanimat heralt d'un Deu de pau,
alegra lo cor just qu'en ell confia,
y extremeix al inich del vici esclau.

Novament fòra portes y finestres
guspireja dels llums lo resplandor,
com los cuquets fosfòrichs que relluen
per los jardins en vespres de calor.

Y mentres per lo trànzit salmodía
lo ministre del cel ab to fervent:
T'alabam, Deu excels, y ab fe immutable
te confessam Senyor Omnipotent;

y mentres Jesucrist entra en son temple,
circuhit de prestigi y magestat,
entra en lo cel un'ànima joyosa,
y adopta tres fills més la Caritat.

LES DONES CATALANES

Parlarvos, dònes, vull com a germana,
puix mon cor al cor vostre està enllassat,
y fou ma dolsa mare catalana,
y català mon pare molt amat,
y català mon be,... l'ànima mía
per tot lo català té simpatía.

Y per vosaltres més, dònes amades,
filles del meu país, nobles com ell,
que, de modestia y de virtut dotades
y falagueres com manyach anyell,
sou lo trasllat de la prudent matrona
a qui en los Sants Escrits llaor se dona.

Molt valen, molt, les altres espanyoles,
dignes també d'universal amor;
mes per vosaltres, per vosaltres soles
que conservau com un preciós tresor
les austeres costums de nostres avis,
son rich llenguatge y llurs proverbis savis,

per vosaltres, mon cor, plè de ternura,
guarda encara una flor del sentiment,
y ans que la mort mustigue sa frescura,
vull exa flor donarvos en present;
no menyspreèu eix do de ma pobresa
al mirarlo sens brill y sens bellesa.

Puix que sovint la planta més inculta
conté lo extret medicinal millor,
y lo vas rústich que la pols oculta
guarda a vegades exquisit licor,
y del rocall que lo minayre tira
lo bon copellador grans d'or retira.

Rebèu, donchs, mon present, dolses germanes,
y dexàu qu'algun cor plè de verí
diga qu'us umplo d'alabanses vanes
per que l'elogi refluesca en mi...
Jo desprecio exa sàtira indiscreta,
puix que dòna no so, sinó poeta.

Y si de vostres qualitats, alguna
jo'n possehís com maternal llegat,
per mi gran ditxa fora y gran fortuna
que guardaría com tresor sagrat,
y ab do preciós lo cel m'enriquiría
si les vostres virtuts darme volía.

Per que semblau nacrades perles fines
qu'ocult reservan son esmalt preciós
en lo fondo brunyit de les petxines
atresorades per bussó afanyós,
y qu'al frech més lleuger tancan sa closca
per dins tan fina com per fòra tosca.

La dòna catalana es perla bella
que mitx oculta en la petxina està
de son innat pudor, y's clou dins d'ella
tan solament la mira'l vici insà;
mes als purs sentiments s'obre amorosa,
com s'obre al bes del mar l'ostreta closa.

Si, indigna filla de la patria amada,
alguna als falsos plers obre son pit,
no es per instint del vici encaminada,
influx estrany corromp son esperit.....
Es fruyt danyat al qui lo corch rosega,
y cau mort d'un gran ram sens que's conega.

Ni perdràn may les dònes catalanes,
per tan xica fracció, lo just renom
de les virtuts y perfeccions cristianes
qu'ensalsa en elles admirat tothom.
¿Quí es lo que vol una perfecta esposa
y en nostres nines los seus ulls no posa?

Muller prudent y dolsa companyera,
de l'existencia per lo mar irat
ell sab dirigir la nau velera
que del mal y del be sofreix l'embat,
y ab constancia vencent l'ona irascible
la barca aporta a platxa bonancible.

Mes no pas per axò glories ansía,
ni en primer terme presentarse vol;
reconeix del varó la primacía
y es clara lluna que reflecta eix sol,
ab un raig tan tranquil, ab llum tan pura,
qu'inspira amor y celestial ventura.

Com lo custodi amant de la familia,
en sa vida d'eterna abnegació
la veurèu sempre en incessant vigilia
al costat del bressol del infantó,
ò prop del llit de lo decrèpit pare,
ò'l pas guiant de la caduca mare.

Sempre pacienta, dolsa y carinyosa,
treballant, treballant sense descans,
honesta, sobria, activa y silenciosa,
y capàs lo seu cor de fets molt grans;
resignada ab la sòrt, sens mot de quexa,
lo valor desconeix de sí matexa...

Molt vals ¡oh dòna de la patria mía!
y ma vista t'observa tot arreu
desd'hont lo gebre brilla al raig del día,
a fins los llochs hont may lo glas se veu,
y de les ribes que l'onada banya
fins al cim ventejat de la montanya.

En tot lloch y per tots ets admirada,
habites còves ò daurats salons;
sía ta sòrt felís ò desditxada,
sempre bondat proclaman tes accions,
y ta sola paraula es més segura
que'l contracte més fort d'una escriptura.

Altius varons, per qui tan sols la dòna
es un joyell ò inanimada flor,
y desitjau que tinga la matrona
fermesa y voluntat sols per l'amor,
y com l'esclau sumís està a son duenyo,
subgectarles axís es vostre empenyo:

aquí tipos teniu; aquí zelosa,
nostres antichs costums patriarcals
la dòna guarda ab fè tan religiosa
com la sagrada flama les vestals,
y tan humil y activa com honrada,
es del marit esclava enamorada.

Los que voleu discreta companyera
digna del home, digna del cristià,
digna de dar l'inspiració primera
al tendre infant qu'un jorn home serà:
aquí la dòna baix humil presencia
oculta ingeni, discreció y prudencia.

Y no cregau que sían patrimoni
tals qualitats únicament d'un ranch;
si en alt llinatge donan testimoni
de que en sos cors circula noble sanch,
també en les humils classes resplandexen
y ab virtuts singulars les enaltexen.

Allà en l'escó de la rural masía
ahont joyós lo comparet honrat
ab tota la familia al fi del día
lo repòs troba del treball cansat,
¿quí sols nò hi seu y útil exemple dona
de sant amor y humilitat? — la dòna.

Ella com Ruth recull l'òpima espiga
qu'a sos pares ancians dona aliment,
ella fila lo drap qu'als fills abriga,
sembra ab pròvides mans lo ros forment,
y es al igual d'activa jornalera
del ganancial domèstich tresorera.

Ella en les nostres viles marineres
conserva son amor anys y més anys
al amador que lluny d'exes riberes
và en busca de fortuna a llochs extranys,
mentres, del dol de viuda ella vestida,
acàs l'espera en và tota sa vida.

Contemplàu a la trista proletaria
qu'en cruels centres de treball violent
desgasta sa existencia sedentaria
per donar als seus fills pobre aliment;
¡quant valor necessita y heroisme
pera viure morint dins d'eix abisme!

Valor es y molt gran que per la historia
may ha sigut tal volta mencionat,
com si no fos més digna de memoria
la que vida y repòs ha consagrat
als sants debers de mare y fael esposa,
que l'altiva heroina belicosa.....

Axís, axís, perfecta dòna, agradas,
més qu'en gimnasis en florits jardins,
y del altar de Deu prop de les grades
més qu'en los banchs d'ensangrentats torins;
més plau tímit colom qu'àliga fera,
més àngel del Paúl que *Bayadera*.

Puix de la dòna la missió en la terra
es de ternura, de pietat, d'amor,
si la feresa dels combats l'aterra,
la caritat duplica son valor;
y, quant més senzilla es, afable y pura,
sa influencia moral es més segura.

Tals influencies, noble dòna, esplican
lo celebrat renom dels catalans,
ab tes virtuts llurs cors s'identifican
y origen son de qualitats molt grans,
y per axò sa gloria duradera
en ton front modestíssim rebervera.

1868.

CASTES ESPINES

¿Sabs, ramellera hermosa,
per què contenta
sempre com les flors mostras
ta cara fresca?
Per que tu, nina,
ets ponzella a qui guardan
castes espines.

¡Ay! quantes papallones
te fan l'aleta,
com si fossen tes galtes
roses vermelles!

Tén compte, noya,
puix venen, fiblan, fugen,
y may més tornan.

Ramellera disposta,
màta exa oruga
que per ta mà nevada
poch a poch puja;
¿no veus, mesquina,
que sa baba argentada
los rams mustiga?

Esquívat pressurosa
les drol-les vespes,
qu'al entorn de tos llavis
burinotejan;
per qu'es més dolsa
que mel de sajolida,
la de ta boca.

Com en les toyes lligas
branques diverses,
mil voluntats esclaves
tindrà la teva,
mentres que altiva,
conserve ta hermosura
castes espines.

1868.

ESTISORES Y DIDAL

— Pena extranya dins mon cor
sento, ma bona mareta,
al recort d'una nineta
blanca y rossa com un or;
es d'elegancia la flor
y en la dansa no té igual;
¡ay! mare, si no us sab mal,
voldría ferla ma esposa.
— Abans míra si l'hermosa
té estisores y didal.

— Donchs, serà ma esposa amada
la que, de modestia exemple,
se'n va de bon matí al temple
y'n surt cap a la vesprada,
y, a la virtut consagrada,
dedica totes les hores
a obres merexedores
de la monacal clausura...
— ¿Exa santa criatura
gasta didal y estisores?

— Crech qu'una dòna opulenta
ha posat sos ulls en mí;
té de dot un Potosí
y es de magnats descendenta,
y diu que brindarme intenta
ab sa blana mà y caudal.
— Fill meu, no'n fassas cabal;
eix amor prudent recúsa,
puix la dòna axís poch usa
estisores y didal.

— Ara sí que sens recel
puch amar: ¡dòna completa!
Escriu com un gran poeta
y pinta com Rafael;
sa veu es d'àngel del cel;

es més sabia qu'un lletrat.
Mare, vull ma voluntat
rendirli. — Nó, fill: ¿ignoras
qu'ha perdut les estisores
y té'l didal rovellat?

— Temps hà qu'a missa primera
hi observo una donzella,
molt més modesta que bella,
que prega ab fè verdadera;
després, la mir falaguera
prop sa mare a totes hores,
y en les mans encisadores
de la placentera nina
veig lluhir, com plata fina,
sempre didal y estisores.

¿Puch, donchs, ara, mare mía,
donar a tal nina'l cor?
— Fill meu, es aquest tresor
l'esposa que Deu t'envía;
si es, com dius, modesta y pía
y es tant son amor filial,
porta riquíssim caudal
en sa ànima dolsa y pura,
y faràn vostra ventura
estisores y didal.

1868.

L'EMPORDÀ

¡Ay! terra del Empordà,
que n'ets de rica y hermosa!
d'Hostalrich a Requesens
y d'Olot al port de Roses,
son los cims de tes montanyes
de volcans dormits les gorges,
qu'en ses entranyes ocultan
sense fi menerals conques;
en les platges y badíes
de tes pintoresques costes
les arenes crían perles,

arbres de coral les roques,
y tos boscos de sureres
ab ses escorxades soques
semblan gegants que per festa
s'han posat les calses roges;
tot l'any vestexes de gala
com matrona poderosa:
tan prompte dauran tes planes
grans mantells d'espigues rosses,
com d'envellutada userda
portes túniques vistoses
ben enfranjades de siquies
que com de plata les brodan;
per tot claps de salzeredes
brindan ab sa fresca sombra
als manyachs xayets, que belan
y l'herbatge tendre esbrotan;
per tot rodejan tes faldes
tanys de vinyes sarmentoses,
per tot llurs dolsos fruyts surten
del pampolatge que'ls colga;
per tot dels canyars les tanques
guardades tenen tes hortes
y dels Pirineus altíssims
manantials d'aygua abundosa,
per festejarles, devallan
serpentejant per la jonsa...

¡Ay, terra del Empordà,
que n'ets de rica y hermosa!
Ton cel blau y pur alegra
y'ls cors defallits conforta;
per la planuria escampades,
com un llach d'ones cendroses,
les brancudes oliveres
mouen ses tupides copes
y ab sos negres fruyts pigallan,
de ton sol gelat l'alfombra;
¡benehides oliveres
del bon agricultor joyes!
es tresor de gran valer
vostra saba benfactora;
ab los raigs del primer iris
Deu us feu brotar frondoses,
per que siguesseu emblema
de la pau qu'al treball honra.
Beneyt d'eix treball ne sía
la suor que vida us dona,
puix quant dins dels solchs s'enterra
en or macís se transforma
per ser riquesa d'Espanya
y de Catalunya gloria.
¡Ay, terra del Empordà,
que n'ets de rica y hermosa!

1869.

LOS EMISSARIS DEL CEL

— Nuvolades del estiu,
boyres blanques com la neu,
¿d'hont veniu?
puix tan depressa passeu,
¿hont d'exa manera aneu?

— Venim la terra voltant
al impuls d'alè diví,
y volant
busquem per nostre camí
un joyell més que l'or fi.

Ni dels mars per l'espay blau,
ni en cap lloch hont lo sol banya,
ni en palau,
desert, ciutat, ni campanya
trobarem la joya estranya.

— Donchs, ¿quín singular tresor
es aqueix que'l cel demana?
— Sols un cor
ab la virtut soberana
que perdé la rassa humana.

— De molt gran merexement
es aqueix tresor perdut.
— ¿Tens esment
de qui no pague tribut
a la negra ingratitut?

— En la ingratitut no'm par;
mes, si agrahiment busqueu,
de volar,
boyres lleugeres, dexèu,
qu'en mon pit lo trobarèu.

1870.

LO DIA DE DIFUNTS

¿Ahont portas ta planta sossegada,
compacta multitut? cap ahont vas
ab ulls plorosos y en tes mans corones,
vestimenta endolada y espayet pas?

Mes ay! los bronzes sants be ho anuncían;
avuy es jorn de gracies y recorts
en que'ls fills vius de la cristiana Esglesia
alcansar poden gloria eterna als morts.

Anèmhi, donchs, germàns, ab fè ardorosa;
lo funerari asil recorreguèm,
y al contemplar ses pedres ennegrides
llurs terribles misteris respectèm.

Adornat està avuy ab llums y glasses
y ab or y flors com sala de festí,
puix acompanya al home la mentida
del regne de la Mort fins al confí.

Irisoria ovasió la d'exes gales
qu'insultan de la Mort la magestat;
mal s'avenen en vasos cineraris
les pompes de la estulta vanitat.

Retirèu exes cintes y corones,
tal volta de falsía obligat do;
la flor del cementiri es sols l'almoyna
y'l do que'ls morts demanan la oració.

¿Per que al valor d'exa costum pagana
un destino més útil no's darà?
los difunts ja sols resos necessitan;
la miseria dels vius demana pà.

¿No temeu qu'al posar sobre les tombes
la ofrena d'una hipòcrita oració
tregui la mà la blanca calavera
y vos llensi a la cara'l florit do?

Oh! deturèu la planta temeraria
y'ls ecos dels sepulcres escoltèu
qu'entre'l remor de les petjades diuen:
«Aquí vostra miseria us mostra Deu.»

¡Ay del que assí ab freda indiferencia
và escèptich exes lloses trepitjant
sens pensar qu'en los antres qu'elles tancan
un jorn la llum eterna hi trobaràn!

Mes los cors oprimits per l'amargura,
richs de fè, d'esperansa y sant amor,
van recorrent lo fúnebre recinte
pera treva donar a llur dolor.

Vajan ¡oh sí! que hi vajan en bon'hora
sense ofrenes d'inútil vanitat,
ab l'oració ferventa que dels llavis
fa brotar la piadosa caritat.

Vajan ab la creencia benfactora
que'l sér amat que ja del món sortí
de la pau del Senyor gosa en la Gloria
prop la creu salvadora; allí està, allí,

ahont Jesús en exa creu divina
volgué sofrir per rembre nostres mals,
vènce'a la Mort, y ab vida sempiterna
recompensar los mèrits dels mortals.

. . . .

Passarà avuy... Demà ja aquexes turbes
que bullicioses y apressades van,
com los cuchs que's bellugan y apilotan
dins dels sepulcres en festí incessant,

se llensaràn de nou desatentades
al bullici, a la cràpula, al plaer;
oblidades seràn demà les fosses
y los qu'en elles fan lo sòn derrer.

Sols l'àngel de la mort serà lo guayta
que vetllarà piadós exa mansió;
sens qu'altre algun a los finats recorde,
¡ningú!... llevat la santa Religió.

1870.

LLEY D'AMOR

Jo he vist una lley divina
escrita en lo blau dels cels
ab les paraules formades
de lluminosos estels.

Còdich tot d'amor puríssim
hont tan sols fou ordenat:
«Ama a Deu, àma al teu pròxim,
àma si vols ser amat.»

Jo adoro exa lley senzilla
qu'es mare de grans virtuts,
com petites llevoretes
mares son d'arbres brancuts.

Dols mandato qu'armonisa
ab l'instint del noble cor
que contempla la criatura
l'imatge del Criador.

Per tot, l'ànima qu'es justa,
d'exa lley tras l'hermós vel,
entrovira'l gran misteri
qu'uneix la terra ab lo cel.

Coneix que la flor, oberta
del raig del sol a la llum,
a son Criador envía
son amor ab grat perfum;

y que quan del mar les ones
rugint axecan la veu,
es qu'ab rudes armoníes
llur amor cantan a Deu.

Sab que quan trina en l'ubaga
l'alat cantor de la nit,
es que son amor consagra
al Senyor de lo infinit.

Sab que'ls astres lluminosos
y les floretes dels valls
y les feres de les selves
y les fonts de purs cristalls,

y quant vivifica l'ayre
y la terra y mar potent,
himnes al Senyor envían
d'amor y d'agrahiment.

Mes, en tant qu'a Deu tot canta
psalms d'universal amor,
¿còm sols l'humana criatura
té per Ell mut lo seu cor?

¿Còm es que'l mofa y blasfema
y escarneix lo seu poder,
y ab satànica superbia
creu tan sabi com Ell ser?

¿Còm es que, pitjor que'ls tigres
sanguinaris, foll, malvat,
ab lo seu pròxim batalla
furiós y desatentat?

Per tot ab mà criminosa
sembra la mort ò'l dolor,
y ab ses infernals doctrines
destruheix la lley d'amor.

¡Cego! puix no veu en ella
la guía del bon camí
y el símbol de l'armonía
dels Univers entre sí.

No veu quan es per la lluna
lo boscatge iluminat,
no veu quan dona als camps vida
ab sos mars la tempestat,

ni quan els vents fecundisan
los tronchs dels arbres marcits,
que hi hà un Deu qu'al món envía
tresors d'amor benehits.

Y qu'eix amor es la festa
hont tots hi son convidats,
sens qüestions de preferencies,
de classes, ni vanitats.

Y es lo convit ab que brinda
nostre Rey-Pare immortal
als qui ostentan per divisa
lo llas d'amor fraternal.

Donchs, amèmnos com ordena
la lley del etern amor;
ella promet major gloria
a qui sapia amar millor.

Per pobre qu'un home sía,
gran caudal té en sí mateix
per donar d'amor almoyna,
consolant al qui pateix.

No implica, d'aquell qui peni,
la patria, color, ni edat:
Jesucrist donà sa vida
per tota l'humanitat.

De llavors ensà, en la terra
los homes son vers germans,
y ab sant vincle de ternura
los àngels lligan llurs mans.

Si algun ingrat eix llas trenca,
amèmlo més; ¿perquè nó?:
¡Té l'ànima emmalaltida!
¿Còm negarli compassió?

Al hivern ¿de trista ubaga
haveu vist lo lloch gebrat?
Donchs, la gebra es menos freda
que la sanch d'un cor ingrat.

Aquell a qui ab son fret gela
l'ingratitut, causa dol;
com l'ingrat a ningú estima,
no té de ningú consol.

¡Infelís! Amor donèmli
y a nosaltres tornarà,
puix que fins les feres aman
al home que be'ls hi fa.

Consolèmnos, estimèmnos,
sens tenir odi a ningú;
sempre, pobre, veuràs pobres
molt més desgraciats que tu.

Y veuràs l'orgull y'l vici
un día abaxar lo front
devant l'Eternal Justicia,
ja que no als petits del món.

. . . .

Aquesta es la lley divina
qu'escrita vegí en los cels
ab les paraules formades
de lluminosos estels.

1874.

LA BATUDA DE LES OLIVES
AL EMPORDÀ

Lo treball es la vida,
   salut y pau;
lo treball es la ditxa
   del home honrat;
lo treball dona forses;
   fills, al treball!
ja l'estrella del día
   pert son esclat
mentres que va aclarantse
   l'obscur del blau;

ja fòra les pallisses
  cantan los galls
y los aucells ensajan
  llurs primers cants;
no s'ovira un sol núvol,
  bon matí fa,
ni's mou la tramontana,
  ni lo mestral;
relluheix la gelada
  com un mirall
y'ls regalims de gebre
  dels verdissals
entremitx dels tronchs, semblan
  fils de brillants.

Lo treball es la vida;
  ¡au, minyons, au!
lo dormilega y dropo
  no es català.
¿Què badallas, pampana?
  semblas un drach
ò los quissos quan grunyen
  al despertar.
Llestesa convé al amo,
  no pas badalls;
a la feyna, a la feyna,
  sens rondinar!

ja en la llar bull lo farro
fumera alsant,
ja la porrona es plena
de bon vi blanch;
mengèu, mossos, que l'alba
ve clarejant,
posèu en les carretes
vergues y banchs,
les saques y borrasses,
y avant, avant,
qu'arribarèm gran día
al olivar.

* * *

¡Quína gruxa de gelada!
¡alsa, noys, qu'axò fa pler!
los cristalls de la gebrada
lo treball los pot desfer.
Batèm, donchs, batèm,
trich-trach, trich y trach,
vagen les mans llestes
y olives al sach!

— Donèume la bota, dònes.
— ¡Apa, Xato, qu'es vi blanch!
— Pauleta, si tu aygua'm donas,
l'aygua m'encendrà la sanch. —

Batèm, donchs, batèm,
trich-trach, trich y trach,
vagen les mans llestes
y olives al sach!

— ¡Poch judici! cúll y càlla.
— A tu't voldría cullir.
— No cridis tant, veu de gralla,
que la mare't pot sentir. —
Batèm, donchs, batèm,
trich-trach, trich y trach,
vagen les mans llestes
y olives al sach!

— ¡Axò plà! ton pare es fòra,
ta mare no't veu ni't sent.
— Ja ho veig jo, nas de tenora,
qu'has perdut l'enteniment. —
Batèm, donchs, batèm,
trich-trach, trich y trach,
vagen les mans llestes
y olives al sach!

— Es ben cert, t'estimo massa.
— ¿Massa, manyach? ets escàs.
— Ja t'ho diré demà a plassa
ans del primer contrapàs. —

Batèm, donchs, batèm,
trich-trach, trich y trach,
vagen les mans llestes
y olives al sach!

¡Viva Deu, cullita rara!
lo fruyt no té corch ni dany,
valdrà més l'oliassa d'ara
que l'oli més pur d'antany.
Batèm, donchs, batèm,
trich-trach, trich y trach,
vagen les mans llestes
y olives al sach!

. . . .

Prou, minyons, tasca acabada!
pleguèu prompte que fret fa
y tindrèm tramontanada,
a fè a fè de cristià.
De batre dexèm,
céssen los trich-trachs,
que de plens sobrixen
borrasses y sachs.

Als carros les portadores,
que'ns cridan los fochs dels trulls,
y a mi, Paula, les traydores
miradetes dels teus ulls.

De batre dexèm,
céssen los trichs-trachs,
que de plens sobrixen
borrasses y sachs.

— Xato, déxat de faldilles:
arría, que's pon lo sol.
— Y donchs, bona nit, pubilles;
fins a demà, si Deu vol.

1875.

ALS EMIGRANTS

QUE LA COBDICIA DU A L'AMÈRICA DEL S[illegible]

¿Veyèu exa fumera que per la mar crespada
alsa com blanch plumero lo vaxell que s'en và?
donchs, en ella s'allunya resoluta mesnada,
fills garrits y animosos del poble català.

Diuen los plants que axecan les dones llagrimoses
que'ls que la nau s'emporta son lo be del seu cor
y que ans de partir feren cambíes oneroses,
dexantles moltes penes, portàntsen molt d'amor.

Diuen les tristes mares, plorant desconsolades,
qu'en eix barco s'allunya jovent de molt valer,
que de ses llars partiren dexantles desolades
per l'ambició que'ls crida ab reclam mentider.

Y los vellets exclaman ab l'ànima afligida:
— ¿Ahont, fillets, vos porta vostre ambiciós arranch
sens pensar qu'a la Patria llevau forsa de vida
puix ab cada un de valtres pert un doll de sa sanch?—

¡Argonautes ilusos! potencia vigorosa
del cor de nostra patria, del país català,
¿per què dexau la terra del món la més hermosa,
sent ingrats al Altíssim que tal mare us donà?

¡Juguets sou de l'astucia d'ànimes avilides!
dexeu les ditxes certes per falses ilusions,
y, com de cabotatge profitoses partides,
cativats se us enduen, com remats de moltons.

¡Vergonya per vosaltres! ¿No té la patria aymada
cap llassada prou forta que us puga deturar?
¿No teniu aquí pares, ni fillets, ni estimada?
¿No vareu aquí nàxer? donchs aquí heu de finar.

La fidel oreneta qu'en nostre alberch fa cria,
si en la tardor s'allunya a contrada distant,
tan bon punt llurs raigs tebis la primavera envía
torna a la dolsa patria, son niu antich cercant.

¡Mes ay! mesquins, vosaltres, emigrants temeraris,
que'l desitx d'or abrusa ab hidròpica set,
¿tornarèu? y si un día d'exos climes contraris
tornesseu, portaríau lo còs fort, lo cor nèt?

Si allà caudals s'aplegan, es ab ruda fadiga,
y tal volta perdentne ditxa, conciencia y pau;
¿y ho sabeu, y joyosos partiu?... ¿no hi hà quí'us di
que Deu no vol que l'home sia del or esclau?

Si us en aneu fugintne de miseria aflictiva
qu'omple de dol y pena los bons cors catalans,
retornèu sens recansa, puix allí ab guerra activa
lluytan a mort com tigres germans contra germans.

Veurèu quant enganyoses son les falses grandeses
que la cobdicia pinta a vostre enteniment;
veurèu que si alguns logran benguanyades riqueses,
cent mil troban miseries y perdició y torment.

Allí castiga'l clima al osat que l'assalta,
aquí us brinda la terra ab envejats tresors;
y si explotar volguesseu tot lo qu'explotar falta,
fora la mare patria un ramellet de flors.

¿Què desitjar podríau qu'ella no pogués darvos,
si vostre esfors l'aydava ab incessant dalè?
Si com allí volguessseu al treball consagrarvos,
aquí dels que treballan son los tresors també.

Mes ¿què ha de fer la trista, malferida, delmada,
ab la fera congoxa de son mortal dolor,
si vosaltres d'eix modo la dexau desolada,
sent com son vostres brassos les venes del seu cor?

¡Ay, tornèu a la riba! calmèu l'ansia ambiciosa!
En exes llunyes terres ¿què cercarhi penseu?
Allí baumes més fresques, ni flors més aromoses,
ni fruyts més deleitables que aquí, no hi trobarèu.

Ni més amorosetes nines encisadores,
ni atmòsfera més pura, ventijols més templats,
ni més ab la cobdicia riqueses temptadores,
ni matrones més castes, ni varons més honrats.

Tornèu, fillets, tornèune, tinguèu per certa cosa
que, ab fermes esperanses de Deu en lo poder
y treballant joyosos, Ell dona ab mà abundosa
molt més que*'l pà diari* a qui l'ha menester.

1876.

LA VIGILIA DEL DÍA DE CORPUS
A BLANES

—¡Au, companyes dormidores!
despertèuvos, qu'hora es ja
d'anar a cullir ginesta
per la festa
de demà.

¿Quí no's lleva, quí no's muda?
¿quína noya no voldrà
anar a cullir ginesta
per la festa
de demà?

Durèm murtra, durèm canyes,
romaní y roser boscà,
y panerats de ginesta
per la festa
de demà.

Ab estepes oloroses
lo poble s'enramarà
ab arbossos y ginesta
per la festa
de demà.

¡Quànts cobrellits y banderes
lo poble rumbejarà,
cada un en sa finestra,
per la festa
de demà!

De percala, musselina
y..... fins de domàs n'hi haurà,
puix altra no n'hi hà com esta,
com la festa
de demà.

En la iglesia molta cera
ha posat lo sagristà,
sols falta nostra ginesta
per la festa
de demà. —

Axís desde sa finestra
la pubilla d'en Francesch,
qu'en bonica ningú iguala
ni guanya en enteniment,
a ses vehines invita
ab carinyoseta veu
que vulgan acompanyarla
a cullir en camps y esplets
y a formar de murtra y roses
poms y garlandes també
puix, sent ella confraressa
de la Verge del Roser
y administrador son pare
del Santíssim Sagrament,
aquest any volen que tinga
molt més qu'altres anys, molt més,
la santa festa del *Corpus*
inusitat lluhiment;
per que ahont la pau impera
y la concordia lloch té,
lo benestar y alegría
en tot y per tot s'hi veu.

Partíu, donchs, partíu, minyones,
ja'l sol surt clar y serè;
ab lo sol sortíu del poble
y ab la lluna hi tornarèu.

Ja dispostes les donzelles
van sortint de llurs alberchs,
més fresques que les violes
quan surten dels violers,
y totes joyoses volen
fer quiscuna més gros feix
de les branques oloroses
qu'han d'enramar los carrers,
per hont passe en sa Custodia
lo Senyor de terra y cel.

Pujant van per la montanya,
saltant marges y torrents,
y com vol de papallones
ò ramat de blanchs anyells,
dels boscos en les ubagues
cullen flors arreu arreu.
¡Ay, si sos pares les veyan
en tan ignocent plaer!
¡ay, si los fadrinets veyan
en mitx del fullatge vert
aquells ullets encisayres,
aquells llavis riallers,
y aquelles galtetes roges
com la flor del magraner.....!
les cullirían a n'elles
pensantse cullir clavells.

Ja tornan, ja venen
les nines galanes,
de dues en dues
portant per les nanses
paneres de jonsa
y flors curullades;
en lo cap cistelles
ab cintes de glassa,
brodades de seda,
d'or y fina plata.
Demà d'igual modo
aniràn ufanes,
devant del Santíssim
ab modesta gracia,
llensant almostetes
de flors esfullades.
Quant son de piadoses
aniràn de guapes:
faldilles de seda,
caputxeta blanca
de franela fina
ab les vores amples,
al coll creus precioses
d'or y d'esmeraldes,
y d'igual riquesa
belles arrecades;
mes, com son senzilles,

no per pompa vana
s'adornaràn elles,
sinó per la sacra
misteriosa festa
de la fè cristiana.
Benhajan les noyes,
les dònes benhajan,
que d'esta flor pura
la llevor ne guardan
qu'en son cor llurs pares
dexaren plantada,
y en sos fillets elles
també sabies plantan,
sent per tant ja en vida
dels àngels germanes.

1877.

ALLÍ DALT

Per esta vall funesta
de plors y dol,
camino desvalguda
y sens consol.

Ja ab sos torrents no lluyto,
m'hi dexo anar,
sé que'l gorch ahont m'empenyen
m'ha de dragar.

De lluytar ¿què'n treuría?
¿Quí tinch? ¿quí vol
que jo en lo món ne reste
ni un día sol?

Com la vella palmera
d'erm africà,
cremada y combatuda
per l'huracà,

que sempre ha donat ombra
als pelegrins,
sens rebre may de pluja
raigs cristallins;

axís fou de ma vida
l'avara sòrt;
molts en mi han trobat ombra,
jo may conhort.

Jo maternal carinyo
poch so rebut,
lo fraternal afecte
no he conegut.

L'autor de ma existencia,
mon pare amat,
Deu en sa eterna gloria
ja ha coronat.

També al sol de ma vida,
llum del cor meu,
mon espòs, ma alegría,
lo volgué Deu.

Jamay en mes entranyes
sér s'ha albergat,
ni ab la sanch de mes venes
s'ha alimentat.

¿Quína agonía'm falta
ja que sofrir?
¿Quan tants y tants martiris
veuré finir?

Si tras fera borrasca
ve calma al mar,
si l'esplet tras la sega
torna a brotar,

si després de nit fosca
ve un jorn serè,
¿per què may tras mes penes
consol no'm ve?

Si per tota desditxa
té'l temps consols,
¿per què, Senyor, tortures
té per mi sols?

Mirèu que la desditxa
fa por al món,
mirèu qu'ell va apartantse
del meu entorn.

¡Oh Deu just! fèu qu'al manco
al meu costat
algun efluvi quede
de l'amistat!

Mes ¿per què, per què m'apuro?
Si abandonada haig de ser,
mentres Deu no m'abandoni,
està ab mi lo món enter.

Fou un temps qu'ab foll deliri
va mon front de llor cenyir...
sens que ningú se'n esmente,
viure puch ara ò morir.

Ningú veu, ni a ningú importa
que mon pobre ferit cor
una llàgrima afegexi
en eix mar immens de plor;

puix los llassos que m'unían
a la terra, s'han trencat;
so vela desamarrada
pels cops de la tempestat;

y'l silenci que'm rodeja
en mitx del humà burgit,
demostra qu'en ma existencia
tot ha mort, tot es finit.

Fins ma set de gloria vana
ab mon bon espòs finà;
ara tan sols ambiciono
la gloria d'hont ell està.

Y mon cor cap allí vola,
l'apenan les dilacions,
per que allí troban ver premi
les nobles inspiracions.

Y en quant afanyosa axeco
la mirada cap allí,
tot lo d'aquí baix me sembla
obscur, lleig, fals y mesquí.

Allí dalt l'alè no hi puja
de la negra ingratitut,
allí dalt triomfants campejan
la veritat y virtut.

¿Per què, donchs, de cop no hi vola
mon fatigat esperit?
Per que la materia impura
lo té oprès, lo té ensopit.

Y Deu vol aquilatarlo
del sofrir en lo gresol
per que depure la escoria
qu'encara entorpeix son vol.

Vínguen, donchs, vínguen més penes,
que no m'han d'acobardir,
per que axís podré més prompte
d'esta impura vall sortir.

Entretant, sofrèix y càlla,
càlla, pobre cor malalt,
puix vull que ses armoníes
sols les senti un d'allí dalt.

1877.

GRATS RECORTS

Riu que devallas
tot dolsament
formantne xifres
d'or y d'argent,

y si t'esmaltan
los raigs brillants
del sol, t'enjoyas
de fins diamants;

de dalt les serres
dels Pirineus
vens cobrant paries
dels gels y neus,

y t'aygua pura
en abundó'
per tot escampa
rica sahó.

Per'xò, riu Segre,
fas ton camí
sempre en mitx d'ample
florit jardí.

D'exes flors una
voldría ser
per que mon càlzer,
com encenser,

aromés pròdich
de nit y jorn
les encontrades
del teu entorn.

Ay! jo voldría
ser cotoliu
pera en tos marges
ferhi mon niu,

ó convertirme
en rossinyol
pera seguirte
a petit vol

d'arbres en arbres
sense parar
fins hont ab l'Ebre
caus dins del mar.

***

Y seguinte cantaría,
tot fent vía
y rodolant pels brancalls,
les glories d'exa Regina
qui, vehina,
s'emmiralla en tos cristalls,

d'Ilerda, de l'amassona
que l'ascona
serva oculta ab intenció
d'esgrimirla si algun día
pretenía
rendirla extranya nació.

Ay! molt, Sícoris, sospiras
quan oviras
son famós poder finit
y que'ls qui la maltractaren
no dexaren
tros sencer de son vestit;

puix, de sa pompa envejada
despullada,
rès a ta Ilerda ha quedat
sinó'ls recorts de constancia
qu'ab Numancia
tan sols tenen paritat.

Per'xò, riu, ab mut llenguatge
son coratge
tal volta cantas plorós;
mes, ¿quína sabiduría
compondría
ton murmuri remorós?

Quan, contemplava ab fixesa
ta bellesa,
vegí disputarse'l pas
a tes dargues platejades
disgregades
com illots flotants de glas;

quan, lluhint en l'ona brava,
brillejava
l'astre argentat de les nits,
geroglífichs misteriosos,
luminosos,
veure creya en ella escrits;

y detenint la mirada
extasiada
demunt ta crespa corrent,
pensí qu'ab xifres extranyes
mil hassanyes
remembravas a la gent.

Y igual que la vista encanta
la brillanta
òptica fascinació
dels panoràmichs paysatges
ab imatges
de sorprenenta ilusió;

axís, forman tes onades,
esmaltades
pels raigs solars esplendents,
passatgeres escriptures
com figures
de llurs quadros disolvents.

Mes, ¿quí de ta superficie
la ficticia
escriptura entendre creu,
si exes xifres may compreses
son impreses
per tan sols llegirles Deu?

Y, no obstant, m'apar qu'en elles
maravelles
contas del poble ilerdà,
y qu'en sos anals de gloria
fas l'historia
de tot lo gènero humà.

¡Sempre lluytes, sempre guerres
que les terres
cobriren ab vels de sanch;
sempre l'ambició que puja
per, com pluja,
caure disolta entre'l fanch!

Axò, Segre, en ta ona clara,
cosa rara,
llegirhi, folla, he cregut,
cercant mos ulls afanyosos
los sumptuosos
restos d'eix poder retut.

Temples grechs y romans foros,
los dels moros
banys, mesquites, richs harems...
devall senzilles morades
oblidades
restan les pedres ensemps.

La forsa del temps, oculta
catapulta
qu'enderroca sens remor,
colga, oh riu, baix tes rovines
les ruines
d'oprimits y d'opressors.

Foren per sempre borrades
les petjades
d'aquelles generacions,
mentres que tu encara explicas
y publicas
llurs immortals tradicions.

Be fas; tan grans fets detàlla,
però càlla
tristos anals depressius
de quan nissaga extrangera
logrà, artera,
fer als ilerdans catius.

Y si per narrar t'afanyas,
ab extranyes
indescriptibles visions,
les falsetats malfactores
d'invasores
cartagineses llegions,

dígüin també tes onades,
quan inflades
donan llurs rugits esglay,
qu'a Lleyda negra falsía
pogué un día
oprimir, mes domptar may.

Si dius que per exes planes
les romanes
àguiles d'immens poder
enfurismades lluytaren
y's jugaren
los destins del món enter,

descríu els cops que, ala estesa,
la feresa
fugint dels ibèrichs darts,
com los aucells de rapinya
ta campinya
abandonaren cobarts.

Cónta també del teu noble
   y antich poble
los esforsos gegantins,
de ses grandioses empreses
   acomeses
contra goths y sarrahins;

y la serena constancia,
   l'arrogancia
ab que llurs braus campeons
los exèrcits destrossaren
   y's mofaren
dels Felips y Napoleons.

Cónta qu'a Ilerda ses glories
   y victories
costaren tantes dolors,
que'ns dona sa desventura
   més tristura
que plaher sos fragants llors;

puix de sanch extranya y propia
   tanta copia
a tos purs raudals ha unit,
que's diu si ab ses torrentades
   a vegades
desastrós has sobrexit.

Per axò Lleyda ensopida
    jau ferida
y entregada a greus recorts,
y son bell front de regina
    la polsina
cobreix ja dels pobles morts.

Mes, ella morta? Ab tal pensa
    reb ofensa
la que compta aytal passat
y conserva en mitx sa ruina
    la genuina
catalana activitat,

y té nines candoroses
    més hermoses
que'ls lliris dels seus blasons,
y té braus cors generosos,
    animosos
y de nobles condicions;

y, honra de les arts y ciencies,
    té eminencies
de tanta celebritat
com quan la sabiduría
    difundía
sa estinta Universitat.

¿Per què, donchs, desconortada
y entregada
a deplorable inacció,
té plegada sa senyera,
qu'abans era
heralt de l'ilustració?

¿Per què demunt de l'argila
que s'apila
d'exos murs prop lo terrer,
no es sa llotja descolgada
y tornada
sucursal del món a ser?

Y si d'altres gents vinguessin
qu'intentessin
son ocult vigor rendir,
sobte sos fills s'alsarían
y armarían
per defèndrela ò morir.

Perxò en lo puig hont s'assenta
ferma ostenta
sobre enlayrat terraplè
com protecció poderosa
la grandiosa
ciutadella de la Fè.

Exa torre inexpugnable,
admirable
atalaya y grat recort,
es titànich centinetlla
qu'etern vetlla
per sa custodia y confort.

Es far de costa encrespada
qu'apagada
té la llum per furiós vent,
mes que, si a brillar tornava
com brillava,
fora per son salvament.

Y ¡ay si eix rúnich edifici,
sol indici
del ilergeta poder,
per dissort esdevenía
qu'algun día
derruhit vingués a ser!

Ab llurs murs enderrocades,
les morades
del poblat a tomballons
ab horrible cataclisme
fins l'abisme
rodarían del teu fons.

Mes, oh Segre, tal pervindre
no pot tindre
ciutat que l'influx diví
té de l'estrella serena
qu'enllumena
los cims del Gardany vehí...

Y ¡adeu, riu d'Ilerda aymada!
deslliurada
sía de son negre fat,
tost recobre sa grandesa
la princesa
qu'agonitza al teu costat.

May més en sos vels boyrosos
carinyosos
mos tristos ulls detindré,
ni'ls primors de ses gebrades
argentades
may, may més admiraré.

Per que la llum de ma vida
ja esmortida
lluny d'exos llochs tindrà fi;
però en tant que guspiregi,
ton egregi
recort sempre viurà en mi.

Y, d'anyoransa en la pena,
    per l'arena
aniré vora la mar,
mirant si en ses ones braves
    puch tes blaves
corrents manses ovirar.

Y rès fa que barrejades
    tes onades
ab les més pures del món
siguessin: ma fantasía
    tost veuría
aquelles que teves son.

Puix, que pera més bellesa,
    tens impresa
demunt ton crespat raudal,
l'ignota taquigrafía
ab que escriu l'astre del día
los fets de Lleyda immortal.

1878.

L'ESPERANSA

Tots sentim dins nostre cor
l'encís d'una Fada amiga
que pel camí del dolor
alleugera ab tendre amor
lo fardell que'ns afadiga.

Sens ella vindría a ser
impossible l'existencia;
l'Etern li dona poder
per rebaxar, per desfer
dels greus pesars la violencia.

Y ella, la piadosa Fada,
fa brotar de tots cantons,
dins l'ànima apesarada,
multitut inesperada
d'agradables ilusions.

Y encara que delicioses
a nostra rahó ofereix
visions molt més enganyoses
que les comarques bromoses
que lo *miratge* fingeix;

sempre, tras la mentidera
bromada de l'ilusió,
fa qu'entreovirèm llunyera
en misteriosa ribera
la *Terra de promissió.*

Y al cor dona fortalesa
y valor y activitat,
y treballa ab la pobresa,
li dona al cobart empresa
y al captiu conformitat.

Ab sa màgica alenada
tot ho capgira y revol,
pren lo obscur tinta rosada,
y en mitx la tempesta ayrada
fa que brilli un raig de sol.

¡Oh, mil voltes benehida
esperansa! jo t'ador.
Tu m'has donat, de la vida
en la batalla renyida,
sempre sobrehumà valor.

Ets confort de ma vellesa,
bàlsam de mon cor ferit;
ets l'últim brí de riquesa
que desde ma jovenesa
guarda avar mon esperit.

Puix del Altíssim emanas,
y, efluvi de son alè,
calmas les penes tiranes
ab tes divines germanes
la Caritat y la Fè.

Del ànimo ets brillant iris
qu'en ses borrasques fatals
aminora sos deliris
y tots sos més grans martiris
y tots sos més aguts mals.

Los qu'en esta vall impura
recullen en lloch de flors
fruyts de mortal amargura,
los que senten la tortura
de les urpes del dolor;

fíxin sa trista mirada
en eix iris celestial
que't volta, ma bona Fada,
y l'ànima desmayada
recobrarà esfors vital.

Pobresa, trista pobresa,
albèrgala dins tot pit;
cors hont la mort dexa impresa
la marca de sa feresa,
mirèula de fit a fit.

Y ella ab sa piadosa influencia
sants consols us donarà,
y ab suavíssima eloqüencia
calmarà vostra impaciencia
mostrantvos *un més enllà*.

Esperansa, virtut bella,
no t'apartis may de mi,
sígues benfactora estrella
qu'ilumini ma parpella
de la vida en lo camí.

Per que, en mitx d'exa bromada
de ficticies ilusions,
la meva ànima enganyada
no caygui desatinada
en un abisme sens fons.

1878.

A LA REYNA DEL CEL

¿Què puch, Verge, oferirte,
si rès val mon voler,
y mon cor, sola prenda
que tinch, sempre fou teu?
Si vols de fè y tendresa
tresors, te'ls donaré,
que d'axò sí'n so rica
y te'n puch fer present;
mes, Verge Poderosa,
emperatriu del Cel,

a qui etern homenatge
tot lo creat rendeix,
a qui los cors dels justos
ab sant reculliment
amorosos afectes
elevan ab l'encens
qu'en aromàtichs núvols
puja a besar tos peus,
¿còm pots voler, Regina,
lo pobre oferiment
d'un'ànima qu'esclava
encara del món es?
¡Ay! los dons que't consagra
lo meu amor ardent
en mitx de la foguera
d'est holocaust immens
que té l'Empir per temple,
per altar l'Univers
y per august Pontífice
l'esperit sant de Deu,
son tan sols com guspires
d'algun foch mal encès
que per los ayres lluhen
un breuíssim moment.

De la miseria humana
¿còm pots los dons voler

Tu, electa entre les dònes
per Mare Omnipotent
de la Divina gracia,
del home clar estel,
regina de la Gloria
y terror del avern?
Tu que tens chors seràfichs
que llohan ton poder,
y ab lo ceptre del Orbe
y l'amor del Etern
tens quant en Cel y terra
hage ò hi pot haver?

¡Oh, Verge Poderosa!
llor florit d'Israel,
descansar a ta sombra
desitjo ab sant dalè
y les matexes ansies
ab que'l perdut viatger
desitja la frescura
del oàssis del desert;
per que jo t'am, María,
ab amor més intens
qu'al sol de mitxdiada
l'arbre de glas cobert;
jo t'invoco plorosa
com, belant l'anyellet,

crida a sa dolsa mare
quan ben lluny d'ella's veu;
mes, recordant los càntichs
de lo Profeta Rey
qu'ab armoniós psalteri
nos diu que ton poder,
divina Sulamitis,
més temible y fort es
que de host en batalla
los esquadrons guerrers;
mon amor se concentra,
mon flach enteniment
vol lloharte y no gosa,
conturbat s'estremeix,
y, com xuta que sobte
la llum del sol sorpren,
mos dèbils ulls s'aclucan
y mon llavi emmudeix:
puix per llohar ta gloria
sols l'Infinit té accents,
nó la humana criatura
que transformar son sér
deuría en la puresa
del arcàngel Gabriel
quan, del Verb sacratíssim
misteriós missatger,
salutació admirable

te dirigí sa veu;
mes com Tu ets poderosa
al igual de clement,
y de tot desamparo
escut sagrat y ferm,
ab la dolsa esperansa
que'm fa sentir la fè,
a mirar ta grandesa
humilment m'atrevesch,
per qu'encara que sías
Regina Omnipotent
y jo sols munt de cendra
que lo vent espargeix,
com en lo cim del Gòlgotha
lo Criador Excels
de la humana nissaga
mare amorosa't feu,
¡oh Mare, Mare mía!
de ta clemencia crech
qu'escudaràs gloriosa
mon cor, que defalleix
del combat de la vida
en la lluyta crudel.
Y axís podré animosa
adorarte fervent,
cremant alòe y mirra
en lo rich pebeter

que damunt ta ara sacra
los perfums despedeix
en mitx de la foguera
d'est holocaust immens
que té l'Empir per temple,
per altar l'Univers
y per august Pontífice
l'esperit sant de Deu!

1878.

LOS ANGELS DE LA TERRA

Es nostra militant cristiana Esglesia
com robust arbre d'atapida copa:
per cada branca que'l xaloch arrenque
cents de rebrots torna a donar la soca.

Arbre d'amor y caritat divina
del Gòlgota nascut entre les roques,
fecundisat ab llàgrimes dels justos
y ab sanch del Home-Deu ses fulles roges.

Sempre esmaltat ab flors d'olor suavíssim
y de branques voltat sempre frondoses,
a la riquesa igual qu'a la indigencia
a tothom brinda regalada sombra.

Desde'l peu d'exa soca milenaria,
d'estols creuats milicies numeroses
partexen per portar a remots climes
la eterna lley de gracia salvadora.

Mes ¿com aytals creuats per ses empreses
dels arsenals guerrers ni un enginy portan?
¿hont son los marcials fers aparatos
de les funestes armes destructores?

¿Llurs braus poltres hont son? ¿quínes divises
ni ab quíns arreus vistosos ells s'adornan?
¿de quíns instruments bèlichs l'armonía
los guiarà al combat y a la victoria?

Oh, nó, nó; rès d'axò, rès necessita
la host de pau que lley d'amor aporta;
per ben lluytar, la Caritat cristiana,
cap més arma li cal qu'una creu sola.

Y ab exa insignia misteriosa, alcansa
lo pobre cor humà tan rara forsa,
que l'esperit més dols, modest y dèbil
en heroych, en invicte se transforma.

Apartèms! obrím pas! qu'aquí s'atansa
nostra moderna cèlica amassona
que porta escrits en sa rosada cara
valor, abnegació, misericordia.

Voluntari creuat del sant exèrcit
que la ensenya catòlica enarbora,
l'orfe «mare» li diu; l'home, «germana»;
«filla» la Caritat; y Deu, «esposa».

¿A la esposa de Deu, quí no venera?
¿a exa mare dels òrfens, quí no adora?
quí a una germana tan amant no estima?
¿quí d'eix àngel mortal als peus no's postra?

Com poncella gentil que sols esclata
son càlzer virginal en la nit fosca
per les llàgrimes rebre qu'al trench d'auba
entre los vels nocturns llensa l'aurora;

ella lo càlzer de son cor sols bada
en la fosca dels dòls y les congoxes
per les llàgrimes rebre dels qui penan
de la contraria sòrt entre les ombres.

Seguímla per tot lloch, desde sa patria
a la llunyana y més deserta sona,
entre los gels polars que la aniquilan,
baix del sol tropical que la sofoca.

Si un infortuni sos consols reclama,
ab amorós dalè ansiosa hi vola;
rès la detura si'ls dolors la cridan,
los sols, los gels, la mort sofreix gojosa.

¿Quín desconort hi hà que no mitigue?
¿quín amarch sofriment lo que no endolsa?
¿ab quín contagi de la mort no lluyta
arrancant mils de preses a la tomba?

Es cèlich son accent, y sa mirada
brill de puresa té qu'al vici imposa,
y tal respecte ses virtuts inspiran
qu'àngel la creu l'escèptich y no dòna.

Y es ver àngel de pau en mitx les lluytes
y'ls espetechs de los canons qu'atronan
y entre'ls xiulets de la mortal metralla
que com roent granís prop d'ella tomba...

Oh, immensa abnegació! pietat sens límits,
que de ta lley d'amor, Deu meu, son obra,
puix forsa tal a l'ànima senzilla
la catòlica fè solament dòna.

Y no tan sols entre mortals desastres
exa admirable dòna'ns aconorta;
la qu'en mitx dels combats, ferma y serena,
dels misèrrims ferits la sanch estronca,

mirèula aprés junt al bressol que vetlla
servint de mare als infantons que hi dormen
mentres la fera que'ls donà la vida
en l'orfandat los dexa y la deshonra.

Y entre tant que la Sor los afalaga
y llurs cossos nodreix y llurs cors forma,
de día y nit sens treva los apexa,
sempre amant y soferta y carinyosa,

sempre y per tot arreu d'ells rodejada,
de la ciencia y la fè la llum los mostra,
y tots «mare» li diuen ¡dolsa mare!
qu'en la miseria tals tresors los dona.

Y en mitx de sa evangèlica pobresa
més potent es qu'excelsa Emperadora,
puix son exemple als legislants ensenya
còm los vers vincles fraternals se forman

1879.

LES FESTES MAJORS A CATALUNYA

Bons comparets, les vostres festes
molt verament plauen al cor;
elles son grata recordansa
dels franchs costums d'un temps millor

Elles atrauen, elles junten,
ben avinguts com a germans,
als qui per sòrt y per nissaga
ò per instint, son catalans.

Elles ab pura senzillesa
y patriarcal fraternitat
igualment donan franch hostatge
al proletari qu'al magnat,

y a la donzella forastera
qu'a cercar và garrit aymant,
com als fadrins qu'ab gentilesa
van darts d'amor als cors tirant.

Quants ab menyspreu ò befa miran
nostres anyals festius aplechs,
ò no han nascut en esta terra
ò tenen cors com buscalls sèchs.

Puix molt complau y regositja
veure gosar la joventut;
lo qui ab rencunia al jovent mira
trista tindrà la senectut.

Flor de la vida, Jovenesa,
tu ets la esperansa y goig del món;
sens ton bullici y ta cridoria,
de la vellesa'ls jorns ¿què son?

Enfilall d'hores neguitoses,
fexos de mals y sofriments;
disfrutèu, donchs, ab honestesa
d'exos gradosos passatemps.

Cobra, qui molt tot l'any treballa,
en eix descans de nou vigor;
fins son recort al vell reanima
en cada anyal festa major.

També, amichs meus, en la velluria
eix temps felís recordarèu,
y tal vegada a ma memoria
algun sospir consagrarèu.

—Ja no existeix—dirèu—l'anciana,
la popular cantora humil,
la que senzilla'ns inculcava
rica moral en pobre estil;

la que mirava aquexes festes
dels temps passats recorts llunyans
qu'ab sant respecte servar deuen
quants tingan sanch de catalans.—

1879.

MON DERRER VIATGE

Tinch de fer un llarch viatge
a ignotes regions estenses,
mes no sé quan de partir
serà lo temps y hora certa,
ni còm ni per hont s'hi và,
ni'l pervindre que m'hi espera.
L'equipatge ha de ser poch:
tan sols una caxa estreta;
la vestimenta, senzilla
sens joyells ni cap riquesa:
negra túnica de llana,

en lo pit una creueta,
y en mon cap un ample vel
que tot lo meu còs cobresca.
Ab exos arreus humils
forsa es que la ruta emprenga;
veig que lo moment s'atansa
sens sentir ni goig ni pena,
puix lo dexar esta vall
més qu'entristirme m'alegra.
Sola per ella fa vía
la cansada ànima meva,
anyorant als que partiren
portantsen ma ditxa entera!
Be'ls crida mon cor, be'ls crida,
be'ls en envía de quexes
ab l'oreig del bon matí
y'ls ventijols del capvespre;
mes ay! en và; de mon dol
mostraren poca planyensa.
¿Serà per que s'enutjaren
pensant que d'anarhi'm pena,
ò que'l meu amor oblidan
d'aquell regne en la grandesa?
Nó, qu'allí l'esperit lliure
està d'humanes flaqueses.
Per ço, encar que no'm respongan,
no'm dexan; oh, nó, no'm dexan!

puix sovintent en la calma
de nit callada y serena,
quan tot en lo món reposa
menys ma tribulada pensa,
sento uns bruñziments estranys
qu'al entorn meu remorejan
semblants als que fan les ones
lliscant per demunt l'arena.
Després, un lleuger contacte
suaument mos llavis besa
y passa tocant mon front
com una alenada fresca
qu'en mon pit febrós s'infiltra
y li dona fortalesa.
Donchs ¿quí a mon dolor procura
exa benfactora treva?
¿quí invisible m'afalaga?
¿quí de mos ulls los plors seca
y ab amorosa besada
me tranquilisa y alenta?
Si no es l'Angel de ma guarda
que día y nit prop meu vetlla,
vosaltres sou; sols vosaltres,
animetes, que la eterna
gloria dexau afanyoses
condolgudes de ma pena
y per donarme conort

baxau del cel a la terra.
Ay! si es axís, si l'Altíssim
compadit de ma tristesa
vos permet que devalleu
pressoses en busca meva,
veníu, veníu, de nou sente
vostra celestial presencia;
vosaltres foreu ma ditxa;
lluny de vosaltres, ¿què'm resta?
Rès aquí ja m'hi detura,
cap vincle en lo món m'aferra;
de partir lo jorn s'acosta,
marxèm, donchs, y que m'atenga
del Redemtor sacratíssim
la misericordia immensa.
Mes ans d'empendre la ruta,
dexèu que per fi'm desprenga
de la material despulla
tacada per la impuresa,
com crisàlida gojosa
quan reviscolada dexa
la repugnant vestidura
que la empresona y molesta
y, en daurada papallona
trasformada, va lleugera
enlayrantse,... y vola y vola
cap al sol que la enllumena.

1880

AGRAHIMENT

La caritat, l'amor, la fè sagrada,
son les escales per al cel pujar;
mes devant cada grada,
per los àngels trassada
y que divina llum fa espurnejar,

una paraula hi hà, solsament una,
«Agrahiment», rès més s'hi veu escrit;
y com en la nit bruna
brilla en l'espay la lluna,
brilla eix mot ab esclat indefinit.

Per qu'es lo nom d'una virtut que mora
en los cors d'instint noble y generós,
y quan d'ells s'ensenyora
l'ànima no atresora
un sentiment més pur ni més hermós.

Per axò tant me plau la dolsa influencia
d'exa poch exercida gran virtut,
que, sens cap resistencia,
perdría l'existencia
ans d'afrontarme ab negra ingratitut.

Puix qui l'impuls d'eix sant afecte ignora
té l'esperit malalt, lo cor gelat;
lo qui afectuós no adora
la mà benefactora
qu'un jorn l'afavorí..., es un malvat.

Y no obstant, dos preceptes sens temensa
l'orgull humà s'oblida de cumplir:
lo perdonar la ofensa
y ab justa recompensa
los benfets y serveys sebre agrahir.

La gratitut es vincle fort que lliga
ahont se vulla ab nus estret los cors
y que a l'ànima obliga
a ser lleyal amiga
fins dels més grans obgectes de rencors.

Fins dompta dels selvatges la bravura,
fins en los sers irracionals influeix,
fins la mare natura
al home sa cultura,
ab flors y fruyts copiosos, li agraheix.

Mes, anar dèu la gratitut per vía
a la dels beneficis diferent:
secret lo favor sía,
emperò ab hidalguía
públich lo fasse al món l'agrahiment.

Qui benfets sembre, oblídels ab prestesa,
mes gràvels lo qui'ls reb dintre son pit,
y obligat ab fermesa
reste, sense baxesa,
al benfactor sotmès l'afavorit.

Si agrahiment debem als qui de vida
nos vestiren despulla material,
¡oh! quant més y sèns mida
nostr'ànima agrahida
estar deuría al qui la fa immortal.

Y per tant, qui d'eix dèbit foll renega,
té l'esperit malalt, lo cor marcit;
qui lo recort ofega
del be rebut, ò'l nega,
sía del cel ò'ls homes aborrit.

1881.

OFRENA

A LA SACRATÍSSIMA VERGE DE MONTSERRAT

No pot la bolva d'or que'l vent axeca
y als eteris espays lleugera puja
més brill al disco de lo sol donar;
ni ab la petita gota de rosada
qu'als occeans la boyra en tribut dexa
pot adquirir més magestat lo mar;

ni es dable al brí d'una palleta encesa,
d'enllumenada y sumptuosa cambra
ab son flam aumentar lo resplandor;

com no podrà jamay l'humà homenatge
que a la Reyna del Cel presentat sía,
donar a sa grandesa esclat major;

puix ja sa excelsitut era exaltada
del infinit en les regions ignotes,
ans, molt abans de que lo món sigués,
y'ls esperits angèlichs ja adoravan
a la del *Verb Etern* Mare elegida,
abans del temps esdevingut després.

Per ovació rendirli, fins la terra
obrí'ls ruents abims de ses entranyes
y dels fons més recòndits brotar feu,
en erupció volcànica, exos conos
que'ls marlets son de lo murat recinte
inexpugnable per voler de Deu,

ahont palau grandiós té la Imperanta
qu'es per lo Cel y'ls homes aclamada,
criatura sens titlla de pecat,
y a sa veu los arcàngels s'estremexen
y en sa puresa se complau l'Altíssim
y obeeix l'Univers sa voluntat.

Donchs, a la que tals gracies atresora,
que al Etern sols es dable superarles,

¿de què pot mon desitx ferli present?
si la oblació més rica es a sa gloria
lo que la bolva d'or al rey del día,
lo que la gota d'aygua al mar potent?

Y corones y ceptres de la terra
¿què son per qui d'estels fou coronada
per la Divina Eterna potestat
y resplandeix ab raigs del sol vestida
tenint als peus la lluna per peanya
y es son trono gloriós l'Eternitat?

. . . .

Y jo ¡folla atrevida! encar voldría
als richs joyells, de gratitut ofrenes,
juntar lo do de mon humil present,
la derrera guspira esmortuhida
pel fret alè de ma entreoberta fossa
qu'axeca agonetjant mon pensament?

Y ¿per què nó, sent do pera María,
pera ma dolsa Mare amoroseta
qu'ayma a tots sos bons fills per un igual?
¿per què quant tinch y puch no haig d'oferirli
si ella en ma horrible soletat no'm dexa,
si ella goreix mon esperit malalt?

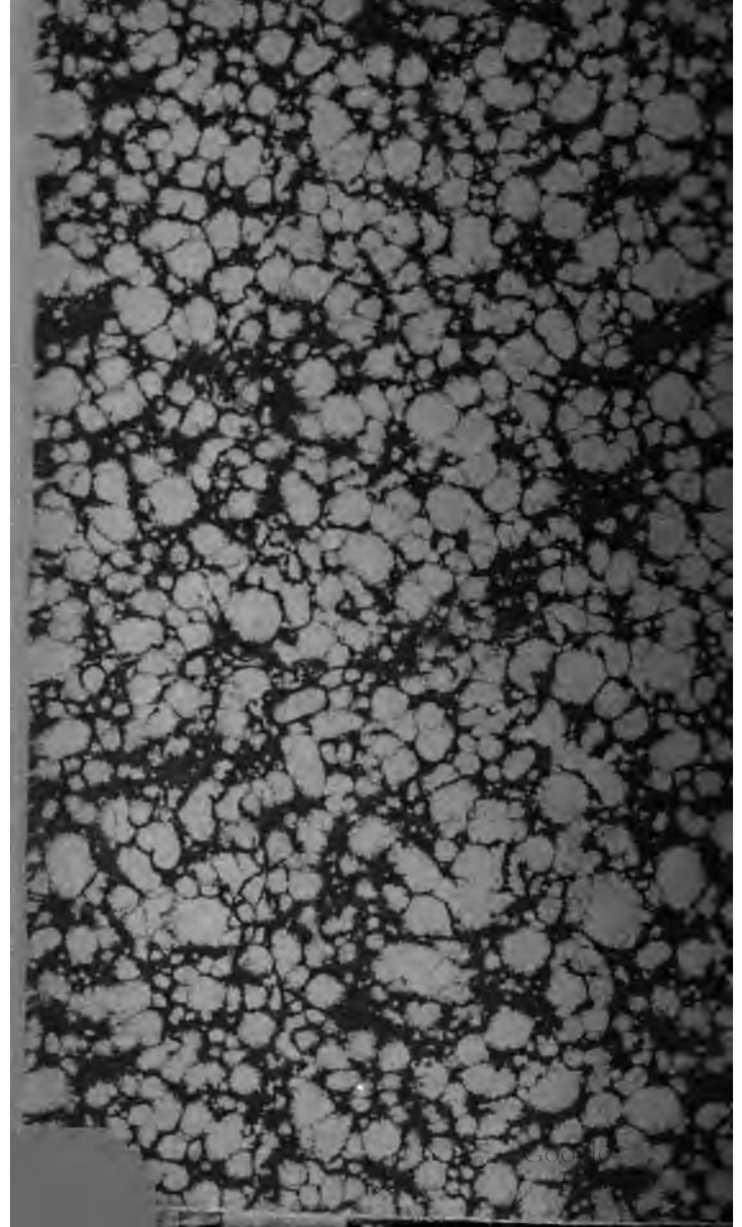
Sía, donchs; y endevant... Cors jovenívols,
que plens de viva fè, richs d'esperansa,
sabeu aymarla ab tan intens ardor
y li aporteu ramells de bones obres
qu'espargexen essencia benfactora
de viva fè y d'inextingible amor,

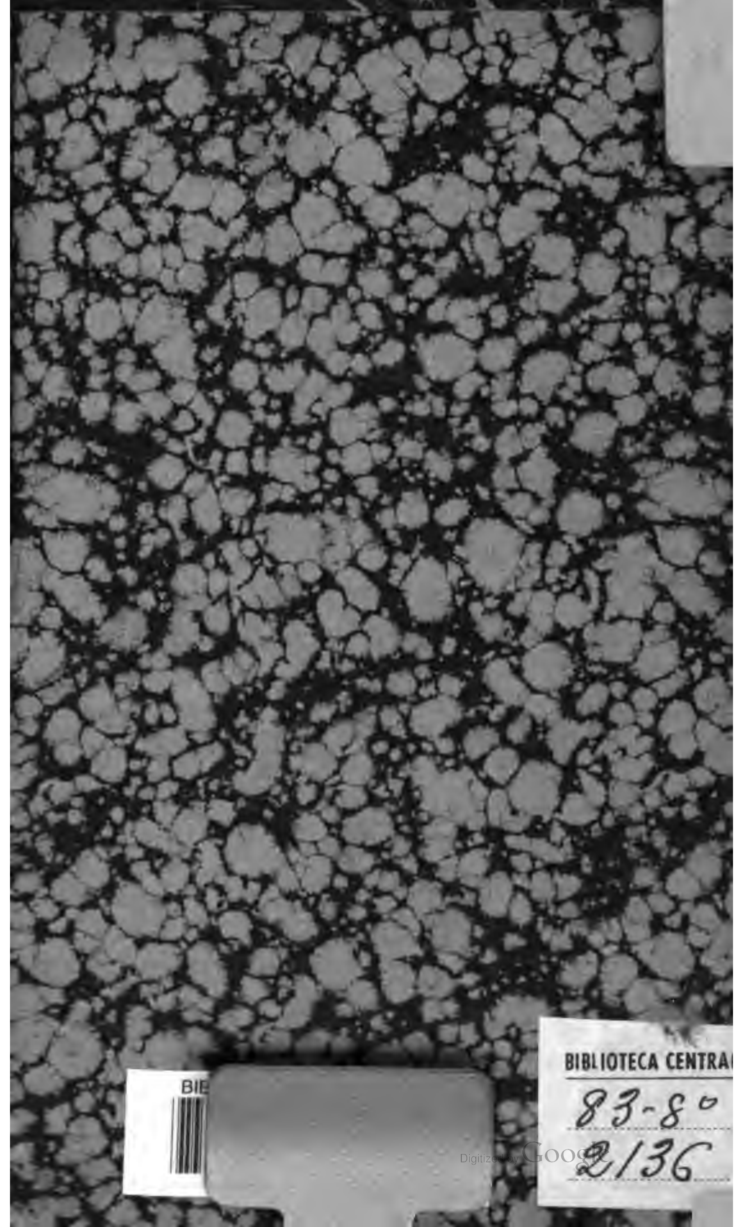
juntèu mon cor a vostres presentalles
y als atributs simbòlichs qu'avuy porta
la catalana pía voluntat,
com fervent homenatge a la Regina
qu'hà dèu segles escuta nostres rasses
desde'ls penyals divins de Montserrat.

1881.

TAULA

BIBLIOTECA CENTRAL
83-8°
2136
BIB

